

Lectores dum docent in publico, et ex certa scientia, et deliberate intellectum Constitutionis hujusmodi depravantes, facientes quoque commentum, scripturas, seu libellos: et ex certa scientia, et deliberate determinantes in scolis, seu praedicantes contra praedicta, vel aliqua, seu aliquod praedictorum, non obstantibus aliquibus privilegiis, vel indulgentiis, aut litteris Apostolicis, quibuscumque dignitatibus, personis, ordinibus, aut locis Religiosis vel secularibus generaliter, vel singulariter sub quacunque forma, vel expressione verborum concessis, quae nolumus aliquibus in praemissis quomodolibet suffragari, excommunicationis sententiae, quam ex nunc in ipsos proferimus, se noverint subjacere; a qua per neminem nisi per Romanum Pontificem possint absolvi.

Insuper tam istos, contra quos per Nos excommunicationis est prolata sententia, quam alios, si qui fuerint, contra praemissa vel eorum aliquod venientes ad Nostram, et Sedis memoratae volumus deduci notitiam; ut quos provisus modus aequitatis non arcet a vetitis, compescat rigor Apostolicae ultionis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostrae Declarationis, Ordinationis, Concessionis, Dispositionis, Suppletionis, Approbationis, Confirmationis, et Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis, etc. usque incursum.

Datum Suriani, xix. Kal. Sept., Pontificatus Nostri Anno Secundo.

Prameny: WADDING L.: *Annales Minorum*, sv. III, Lyon: 1636, s. 649-650, č. 16; SBARAGLIA J.H.—EUBEL C. (eds.): *Bullarium franciscanum*, Roma, sv. 1, 1759, č. 114, sl. 400a-402b; s drobnými změnami znovu vydal Alexander IV., 20.02.1257 (*Bullarium Franciscanum*, sv. 2, s. 196-197, č. 297).

či při učení na veřejnosti, když s jistotou v poznání a uváženě překrucují správné chápání této konstituce, také ji komentují, sestavují příručky, a formulují rozlišení ve školách, nebo káží proti výše uvedenému, nebo proti části z výše uvedeného, bez ohledu na jiné výsady a odpustky nebo apoštolské listy, udělené jakkoli vznešeným osobám, jednotlivcům, řádům, nebo řeholním či světským domům, společně i jednotlivě, jakoukoli slovní formou, kterou si nepřejeme, aby ve výše uvedených záležitostech kdokoli jakkoli schválil.

Prohlašujeme, že tito všichni upadají do trestu *exkomunikace*, kterou jsme proti nim vyhlásili. Rozhřešení od tohoto trestu je vyhrazeno římskému papeži. Krom toho, jak ty, proti kterým jsme vynesli výrok *exkomunikace*, tak jiným, pokud před Nás nebo před Apoštolský stolec předstoupili s námitkami proti výše stanovenému, nebo něčemu, co s tím souvisí, a nenechali se odraďit předvídanou mírou spravedlnosti, chceme sdělit, že i na ně dopadá přísný apoštolský trest, aby je odrazil od zákázaného. Nikomu tedy není dovoleno porušovat toto prohlášení, nařízení, dovolení, uspořádání, doplněk, schválení, potvrzení, a konstituci, ani se jí opovážlivě protivit. V opačném případě upadá do hněvu všemohoucího Boha a jeho svatých apoštolů Petra a Pavla.

Dáno v Sorianu nel Cimino,

14. srpna 1279,

v druhém roce našeho pontifikátu.

Bulla EXIT QUI SEMINAT 1279

[NICOLAUS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI]

[MIKULÁŠ III., BISKUP,
SLUŽEBNÍK SLUŽEBNÍKŮ BOŽÍCH],

Ad perpetuam rei memoriam.

Exit, qui seminat seminare semen suum de sinu Patris in Mundum veste scilicet humanitatis indutus Dei Filius Jesus Christus Verbum Evangelicum saturus in singulos probos et reprobos, insipientes et gñaros, studiosos et desides, et juxta Prophetam Colonus futurus in terra semen suum doctrinam Evangelicam sine differentia dispersit in omnes: qui omnia tracturus ad se omnes salvare venerat, qui tandem se ipsum Deo Patri pro salute omnium in redemptionis humanae pretium immolavit.

1. Licet tamen hoc semen in singulos communicativa Dei charitate dispersum aliud ceciderit secus viam super corda scilicet demonum suggestionibus pervia: aliud super petram corda scilicet nullo Fidei vomere penetrata: aliud inter spinas corda scilicet divitiarum sollicitudinibus lacerata; et ideo unum pravis affectibus conculcatum; aliud aridum, quia gratiae carebat humore, reliquum legitur inordinatis sollicitudinibus suffocatum; aliud tamen mite cor et docile terra bona suscepit.

Řád Menších bratří je založen na evangeliu a posilován učením a životem Krista a jeho apoštolů.

2. Haec est *Minorum Fratrum* mitis et docilis in paupertate et humiliata per alium Christi confessorem *Franciscum* radicata Religio, qui ex illo vero semine germinans germen illud per *Regulam* sparsit in filios, quos sibi et

Pro věčnou připomínku

Vyšel Rozsévač (Lk 8,5) z klína Otce (Iz 53,10n; J 1,18; 16,28), Boží Syn Ježíš Kristus, jako evangelní Slovo, oblečené do šatu lidství, aby v hojnosti zaséval jeho semeno do světa, mezi prověřené i zavržené, mezi hloupé i učené, mezi horlivé i líné, aby ve shodě s proroky jako poutník (Jer 14,8; Za 10,9; J 12,32) rozseval své semeno evangelního učení mezi všechny lidi bez rozdílu. Přišel, aby všechny přitahoval k sobě a každému nabídl záchranu, a proto pro spásu všech obětoval sám sebe Bohu Otci jako cenu za lidské vykoupění.

1. I když sdílná Boží láska rozhodla tato semena mezi jednotlivé lidi, některá padla podél cesty (Lk 8,5), totiž do srdcí přístupných ponoukání démonů; jiná padla na skálu, totiž do srdcí, jež nezkypril pluh víry; další padla do trní, kde byla rozdrásána honbou za bohatstvím; jedna byla proto zadupána zvrácenými city; jiná uschla, protože jim chyběla vláha milosti; další byla zadušena nezřízenými starostmi; jiná však byla přijata do dobré půdy pokojného a učenlivého srdce.

2. Toto je ten pokojný a učenlivý Řád *Menších bratří*, kterému vznešený Kristův vyznavač *František* dal zakouřit v chudobě a pokoře, a z tohoto pravého semene prostřednictvím *Řehole* vyklíčil výhonek (Iz 35,2) mezi jeho

Deo per suum ministerium in observantia Evangelii generavit.

Isti sunt filii, qui docente Jacob, Verbum aeternum Dei Filium insitum humanae naturae in horto Virginis Uteri potens salvare animas in mansuetudine susceperunt.

Hi sunt illius sanctae *Regulae* professores, quae *Evangelico* fundatur eloquio, vitae Christi roboratur exemplo, fundatorum militantis Ecclesiae *Apostolorum* ejus sermonibus, actibusque firmatur.

Haec est apud Deum et Patrem munda et immaculata Religio, quae descendens a Patre luminum per ejus Filium exemplariter et verbaliter Apostolis tradita, et demum per Spiritum Sanctum *Beato Francisco* et eum sequentibus inspirata totius in se quasi continet testimonium Trinitatis. Haec est, cui attestante Paulo nemo de cetero debet esse molestus, quam Christus passionis suae stigmatibus confirmavit, volens institutorem ipsius passionis suae signis notabiliter insigniri.

syny, které svou evangelní službou (Jk 4,15) zrodil pro sebe i pro Boha.

Toto jsou synové, kteří poučení Jákovem¹ v mírnosti přijali věčné Slovo, Božího Syna, jenž byl vštípen lidskou přirozeností do zahrady panenského lůna a je schopen zachraňovat duše.²

Toto jsou vyznavači svaté *Řehole*, která je založena na výmluvnosti *evangelia*, posilována příkladem Kristova života, a upevněna slovy i skutky jeho *apostolů*, zakladatelů Církve bojující.³

Toto je v očích [našeho] Boha a Otce (Jk 1,27b) onen čistý a neposkvrněný Řád, který sestoupil od Otce světél (Jk 1,17) a skrze jeho Syna byl slovy i příkladem předán apoštolům, a prostřednictvím Ducha svatého pak inspiroval i *blaženého Františka* a jeho následovníky, [neboť] je svědectvím o [životě] nejsvětější Trojice (srov. J 5,7).

Toto je [Řád], o němž Pavel svědčí, že nikdo by mu neměl působit těžkosti (Ga 6,17), protože ho Kristus potvrdil znamením svého utrpení, když jimi viditelně označil⁴ jeho Zakladatele.

1. Jk 1,21; srov. Gn 49,1-27: Jákob měl 12 synů. František měl 12 prvních učedníků. Tak jako Jákob požehnal i František svým synům před smrtí a je jimi nazýván patriarcha. Jako Jákob prokoval příchod Krista, syna z panny z rodu Judova, (Gn 49,8-10), tak i František povzbuzoval své syny, aby až do konce časů následovali Krista, a svěřil je do ochrany Panny (viz LM 2,8).

2. "vštípen do zahrady" odkazuje na Gn 2,8 (viz též Dt 11,10; Pís 6,2; Jr 61,11...), "schopen" Žd 7,25.

3. Papež Jan XXII. v bule *Quia quorundam* (z 10.11.1324), č. 3 cituje tuto větu na svědectví, že Mikuláš III. v bule *Exiit qui seminat* nepodporuje argumenty obhájců bludu o *absolutní chudobě*.

4. Miněna jsou stigmata, která František obdržel 14.9.1224 a která byla prozkoumána při světové smrti a potvrzena Řehořem IX. a mnoha jeho následovníky (např. Mikuláš III., 23.8.1279).

5. "spasitelné příkazy", tj. pobídky Řeh k evangelnímu životu; "napomenutí", tj. Františkova napomenutí k dokonalosti, zahrnutá do Řeh; "výklady", tj. autentické výklady papežů.

6. Dekret *Religionum diversitatem* (II. Lyonský koncil, 1274) [*Rozličnost Řeholí*], in., ed. MANSI G.D.: *Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio*, Venezia 1780 [Graz 1961]: »Constitutiones a Grego Papa Decimo in Concilio Lugdunensi generali sancitae«, kán. XXIII: *Religionum diversitatem*, sv. 24, sl. 96-98. **Tento dekret zachránil žebravé řády dominikánů, františkánů, karmelitánů a Poustevníků sv. Augustina před zrušením**, které jim hrozilo na základě 13. Konstituce IV. Lateránského koncilu (1215), jenž zakázal zakládání nových řeholních Řádů slovy:

•(2)•

ad praedicta pracludere; et certum procedendi modum hanc Constitutionem legentibus praefinire. Itaque sub poena *excommunicationis*, et privationis officii, ac beneficii districte praecipimus, ut praesens Constitutio, cum ipsam legi contigerit, sicut prolata est, sic fideliter exponatur ad litteram; concordantiae, contrarietates, seu diversae vel adversae opiniones a lectoribus seu expositoribus nullatenus inducantur: super ipsa Constitutione glossae non fiant, nisi forsitan per quas verbum, vel verbi sensus, seu constructio, vel ipsa Constitutio quasi grammaticaliter ad litteram, vel intelligibiliter exponatur: nec intellectus ipsius per legentem depravetur in aliquo, seu distorqueatur ad aliud, quam littera ipsa sonat. Et ne Sedem praedictam contra detractores hujusmodi oporteat ulterius laborare, universis, ac singulis cujuscumque praesentiae, conditionis, aut status districte praecipimus ne contra praedictam *Regulam*, et statum praedictorum Fratrum, seu contra praemissa per Nos statuta, ordinata, concessa, disposita, decreta, declarata, suppleta, et approbata, et etiam confirmata dogmatizent, scribant, determinant, praedicent, seu prave loquantur publice vel occulte. Sed si quid penes aliquem in his ambiguitatis emerit; hoc ad culmen praedictae Sedis Apostolicae deducatur: ut ex auctoritate Apostolica sua in hoc manifestetur intentio, cui soli concessum est in his statuta condere, et condita declarare.

Glosantes vero in scriptis Constitutionem ipsam aliter quam eo modo, quo diximus; Doctores insuper, sive

vydáním určitých směrnic pro ty, kdo budou číst tuto konstituci.

Tak tedy pod trestem *exkomunikace* a ztráty úřadu i beneficií přísně nařizujeme,²³ že kdykoli bude tato konstituce přednášena, je třeba ji věrně číst a vykládat slovo od slova.

Ať přednášející nebo vykládající nedoplňují shody a protiklady, nebo odlišná či opačná stanoviska.

Ať nedělají výkladové vsuvky do textu této konstituce, ledaže by chtěli vysvětlit nějaké slovo, význam slova, konstrukci, nebo srozumitelněji vyjádřit doslovný text konstituce. Přednášející ať nijak nepozměňují její chápání, ani nepřekrčuje text k něčemu, co doslovné znění neříká.

A aby uvedený Svatý stolec nemusel do budoucna zasahovat proti takovým pomlouvačům, všem právnickým i fyzickým osobám, ať jsou jakékoli vznešenosti, důstojnosti a stavu, přísně nařizujeme, aby nevystupovali proti této *Řeholi*, ani proti stavu zmíněných bratří, nebo proti námi sepsaným ustanovením, nařízením, povolením, směrnicím, rozhodnutím, prohlášením, doplňkům, schválením a potvrzením, ať už by to bylo formou výuky, psaní, kritiky, kázání, nebo podvrtného mluvení na veřejnosti i v soukromí.

Kdyby se však měla objevit nějaká dvojznačnost, ať je to předloženo nejvyšší autoritě Apoštolského stolce, aby apoštolskou autoritou mohl objasnit svůj úmysl, neboť jen jemu přísluší tyto stanovy formulovat a vyhlášovat.

Nechť pak učitelé a lektoři, když glosují tuto konstituci jinak, než jak jsme vysvětlili, ať už ve svých spisech,

•(35)•

baret; et ut plenius, clarius, et certius eorum statui, et observantiae praedictae *Regulae* consulatur; in omnibus et singulis illis articulis, quos Constitutio ipsa continet, quamquam ipsi, vel eorum aliqui contineatur in aliis litteris Apostolicis supradictis, hanc Nostram Constitutionem, Declarationem, seu Ordinationem tantum a Fratibus ipsis precise, ac inviolabiliter decernimus perpetuis temporibus observandam.

Tato konstituce platí trvale a má být publikována, odpůrci upadají do exkomunikace

26. Cum igitur ex praedictis et aliis per Nos cum multa maturitate discussis *Regula* ipsa licita, sancta, perfecta, et observabilis, nec ulli patens discrimini evidenter appareat; illam et omnia suprascripta per Nos statuta, ordinata, concessa, disposita, decreta, declarata etiam, et suppleta de Apostolicae potestatis plenitudine approbamus, confirmamus, et volumus existere perpetuae firmitatis; in virtute obedientiae districtae praecipientes, quod haec Constitutio, sicut caeterae Constitutiones, vel decretales epistolae, legatur in scolis. Et quia sub colore liciti nonnulli contra Fratres ipsos, et *Regulam* in legendo, exponendo, atque glossando possent virus suae iniquitatis effundere, ac Constitutionis intellectum ipsum, diversas, et adversas sententias producentes suis adinventionibus depravare: et opinionum diversitas, ac distorsio intellectus multorum pios animos posset involvere, et a Religionis ingressu multorum corda subtrahere; talium detrahentium vitanda perversitas cogit Nos ipsis viam

jasnější úplnější a jistější rada ohledně zachování výše uvedené *Řehole*, ve všech jednotlivých člancích, které tato konstituce obsahuje, nakolik byly tytéž články obsaženy i v jiných výše uvedených apoštolských listech, rozhodujeme, že sami bratři se mají přesně, s trvalou platností a neporušeně řídit právě touto Naší konstitucí, prohlášením či nařízením.

26. Na základě výše řečeného a dalších věcí, podrobených zralé diskusi, je tato *Řehole* dovolená, svatá, dokonalá, zachovatelná a prostá zjevných nedostatků. Proto ji potvrzujeme a s ní i všechna naše výše uvedená ustanovení, nařízení, dovolení, směrnice, rozhodnutí, prohlášení, vyhlášená a doplněná na základě na základě plnosti apoštolské moci; to vše schvalujeme, potvrzujeme a přejeme si, aby to mělo trvalou platnost. Pod svatou poslušností přísně nařizujeme, aby se tato konstituce četla ve školách stejně jako i jiné konstituce, rozhodnutí a listy.²²

A jelikož pod záminkou dovoleného mohou někteří napadat samotné bratry i *Řeholi* a vylévat jed své nepravosti přednášením, výkladem, nebo vsuvkami, a tak pokrývat její chápání vkládáním odlišných a protikladných vět, podle jejich názorů, a tak mást mnohé zbožné duše a odrazovat je od vstupu do tohoto Řádu.

Proto jsme nuceni přijmout ochranné opatření proti tomuto nebezpečí,

Jejich způsob života schválili Bůh, papež i Církev

3. Sed nec sic contra ipsos *Fratres Minores* et *Regulam* hostis antiqui cessavit astutia; quin potius contra eos nitens superseminare zizania interdum aemulatores agitados invidia, iracundia et indiscreta iustitia concitavit mordentes Fratres, et eorum *Regulam* quasi illicitam, inobservabilem, et discriminosa caninis latratibus lacerantes, non attendentes hanc sanctam *Regulam*, ut praedicitur praeceptis, ac monitis salutaribus institutam, Apostolicis observationibus roboratam, per plures Romanos Pontifices approbatam, et per Sedem Apostolicam confirmatam, tot Divinis testimoniis communitam, quae credibilia facta sunt nimis in tot sanctis Viris in observantia hujus *Regulae* degentibus, et finientibus dies suos, quorum nonnullos Sanctorum Catalogo Sedes eadem ex eorum vita et miraculis fecit ascribi, ac novissime quasi diebus istis per pia memoriae Gregorium Papam Decimum praedecessorem Nostrum approbatam esse ex evidenti utilitate, quam de ipsa consequitur universalis Ecclesia, extitit in Generali Lugdunensi Concilio declaratum.

Ne nimia religionum diversitas gravem in Ecclesia Dei confusionem inducat firmiter prohibemus ne quis de caetero novam religionem inveniat sed quicumque voluerit ad religionem converti unam de approbatis assumat. Similiter qui voluerit religiosam domum fundare de novo regulam et institutionem accipiat de religionibus approbatis (Aby přílišná rozmanitost Řádů nezpůsobila v Boží Církvi zmatek, přísně zakazujeme, aby někdo nadále vynašel nový Řád. Kdo tedy bude chtít vstoupit do Řádu, ať přijme jednu ze schválených Řeholí. Podobně, kdo bude chtít založit řeholní dům, ať nadále přijme Řeholi a uspořádání některé ze schválených Řeholí). Františkánskou Řeholi však již před Koncilium roku 1209/1210 ústně schválil papež Inocenc III., proto se na ni nařízení nevztahovalo (dominikáni, vznikli až po Koncilu, museli přijmout Řeholi sv. Augustina). Z toho vychází i výše uvedená Konstituce II. Lyonského koncilu. Text zní: „*Religionum diversitatem nimiam Ordines Praedicatorum, Minorum, Eremitarum S. Augustini et Carmelitarum non comprehendit [...] Sane ad Praedicatorum et Minorum Ordines, quos evidens ex eis utilitas Ecclesiae universali proveniens perhibet approbatos,*

3. Avšak tím se neskončily úklady dávného nepřítele (2K 11,3; Zj 12,9) proti *Menším bratrům* a [jejich] *Řeholi*: tím více proti nim začal [bojovat] rozséváním koukolu (Mt 13,25) mezi ně v podobě podněcování opačně smýšlejících bratří k žárlivosti, hněvu a zmatenému chápání spravedlnosti, kterou jako štěkající psi trhali (Abk 2,7) svou *Řeholi*, protože prý je nedovolená, nelze ji zachovávat a je zdrojem rozdělení. Proto tuto svatou *Řeholi* nezachovávali, ačkoli, jak bylo již řečeno, byla ustanovena spasitelnými příkazy i napomenutími a posílena apoštolskými komentáři⁵, schválena několika římskými papeži a potvrzena Apošt. stolcem, utvrzena mnoha božskými svědectvími, která se stala nejvýš věrohodná díky velkému množství svatých mužů, žijících až do konce svých dní podle této *Řehole*, z nichž mnoho tento Stolec kvůli jejich životu a zázrakům zapsal do katalogu svatých. Navíc [tuto *Řeholi*] kvůli její zřejmé užitečnosti zcela nedávno potvrdil také Náš předchůdce blažené paměti papež Řehoř X., a celá Církev ji předložila k následování výrokem II. všeobecného koncilu v Lyonu⁶.

22. BONIFÁC VIII.: Sextus *Liber Decretalium*, Lyon 1559, »De verborum significatione«, kap. 2.

23. Jan XXII. však chtěl zeslabit tuto konstituci opěvovanou spirituálou a tak při jejich potlačení odstranil všechny bulou stanovené překážky (*Quia nonnunquam*, Avignon 26.03.1322).

Boží Prozřetelnost ochraňuje tento Řád

4. Nec nos minus attendimus, immo profundius cogitamus, sicut pensare debent subtilius ceteri Catholicae Fidei professores, quod ipse Deus Ordinem praedictum et ejus observatores inspiciens sic eos ab insurgentibus in ipsos rancoribus salutari praesidio praeservavit, quod nec ipsos fluctus tempestuosus allisit; nec animos in Ordine degentium consternavit, quin potius in vigore Regulari concreverunt, et amplientur in suorum observantia mandatorum.

Verumtamen ut Ordo praedictus quibuslibet praecisis anfractibus distincta, et pura vigeat charitate; sic ut Fratres ejusdem Ordinis nuper in Generali Capitulo congregati providerant; dilectis Filiis Generali, et nonnullis aliis Provincialibus ejusdem Ordinis Ministris, qui in Capitulo ipso convenerant, in Nostra praesentia constitutis; cum ad plenam observationem ejusdem *Regulae* in vigore spiritus eorum fervere noscatur intentio; visum est Nobis mordacibus hujusmo-

4. I my jsme stejně pozorně naslouchali a detailně jsme to promýšleli způsobem, který by měl být vlastní i ostatním vyznavačům katolické víry, a viděli jsme, že i sám Bůh dohlížel na výše zmíněný Řád a ty, kdo v něm žijí, a ochraňoval je spásnou záštitou před nevráživostí jejich nepřátel⁷, takže je rozbouřené vlny nesmetly, ani nedaly utonout duchu těch, kdo žijí v tomto Řádu, ale naopak je ještě více upevnily v zachovávání příkazů Řehole.⁸

Aby však zmíněný Řád rostl v lásce prost a oddělen od všeho, co by ho mohlo roztrhat na kusy, jak se o to usilovali i bratři tohoto Řádu nedávno shromáždění na generální kapitule⁹, kde naše milované syny¹⁰ generálního ministra a nemálo provinciálů z tohoto Řádu, ustanovených¹¹ za naší přítomnosti, spojovala vroucí touha v plné síle ducha důsledně zachovávat tuto Řeholi; považovali jsme za správné, odříznout přístupové cesty pro útoky všeho druhu

praesentem non patimus constitutionem extendi. Caeterum Eremitarum Sancti Augustini, et Carmelitarum Ordines, quorum institutio dictum Concilium Generale precessit, in solido statu volumus permanere“ (Nechceme však, aby se tato přítomná Konstituce vztahovala na Řády kazatelů a Menších bratří, které, vzhledem k jejich zřejmé užitečnosti pro všeobecnou církev, dojdou schválení. Co se týká Řádů karmelitánů a poustevníků sv. Augustina, které byly založeny před všeobecným koncilium a o nichž jsme mluvili, dovolujeme, aby zůstaly v dosavadním stavu, dokud by nebylo rozhodnuto jinak). **Ostatní Řády vzniklé po IV. Lateránském koncilu (a zvláště žebравé) byly Konstitucí Religionum diversitatem zakázány** s tím, že jejich členové v nich mohli dožít, ale nesměli přijímat kandidáty ani zakládat nebo prodávat domy.

7. Míněn je odpor duchovenstva proti žebравým řádům v letech 1240-1270.

8. Míněny jsou reformní Konstituce z Lyonu 1270, editované za generalátu sv. Bonaventury.

9. Míněna je generální kapitula slavená během svatodušních svátků roku 1279 v Assisi.

10. Za generálního ministra tam byl zvolen P. Bonagratia ze San Giovanni in Persiceto a dále byli jmenováni někteří provinciálové, uvedení in: Wadding L.: *Annales Minorum*, díl V, rok 1279, č. 1.

11. Kapituláři přišli za papežem do Soriana v římské Etrurii.

ejusdem; quod sic, vel sic intelligi debeat, non dicatur; adiciens quod Fratres nullo modo aliquas litteras ab Apostolica Sede petant; et aliqua quaedam interserens, quae non possent sine multa difficultate servari: propter quod Fratres haesitantes, an tenerentur ad observantiam Testamenti praedicti dubitationem hujusmodi per eundem praedecessorem Gregorium IX. petierunt de ipsorum conscientis amoveri.

Qui, sicut asseritur, attendens periculum animarum et difficultates, quas propter hoc possent incurrere, dubietatem de ipsorum cordibus amovendo dixit Fratres ipsos ad ipsius mandati observantiam non teneri, quod sine consensu Fratrum et maxime Ministrorum, quos universos tangebatur, obligare nequivit; nec successorem suum quomodolibet obligavit, cum non habat imperium par in parem. Nos autem circa praesentem articulum nihil duximus innovandum.

Konstituce je závazná pro všechny bratry

25. Ad haec a nonnullis praedecessoribus Nostris Romanis Pontificibus circa declarationem ipsius *Regulae* et ipsam *Regulam* ac eam contingentia diversas litteras intelleximus emanasse: sed nec per hoc mordacium praedictorum contra *Regulam* ipsam, et Fratres quievit insultus; nec per ipsas litteras statui Fratrum providetur in multis, in quibus de novo, vel aliter necessario providendum esse multorum postea casuum contingentium experientia indicavit. Nos itaque, ne litterarum hujusmodi, et praesentis Constitutionis diversitas, vel intellectus adversitas in praedictorum observatione Fratrum animos pertur-

dává: *at se neodvažují žádat o nějakou listinu u římské kurie*, ačkoli jim uložil mnohé věci, které nebude možné zachovávat bez velkých obtíží. Proto bratři pochybovali, zda jsou povinni zachovávat uvedenou *Závět* a požádali již Našeho předchůdce Řehoře IX., aby odstranil tuto pochybnost z jejich svědomí.

Ten pak, s ohledem na nebezpečí pro duše, a obtíže, které by mohly nastat, rozhodl pro odstranění pochybností, že bratři nejsou vázáni zachovávat tuto *Závět*, neboť bez souhlasu bratří, a zvláště pak provinciálů, kterých se to všech týkalo, nemohl bratry takto zavazovat. A nezavazovalo to ani jeho nástupce [v úřadě generálního ministra], neboť [vůči němu] již neměl rozhodovací pravomoc, jakožto rovný s rovným. Ve věci tohoto článku nemáme v úmyslu nic inovovat.

25. Byli jsme informováni, že mnozí Naši předchůdci římsští papežové vydali rozličné listy ohledně výkladu této *Řehole* i ohledně samotné *Řehole* a toho, co s ní souvisí. Avšak ani tím se neutišily výše uvedené šízravé výpady proti *Řeholi* i proti bratřím.

Ani ony listy nepřinesly příliš velkou nápravu stavu bratří, neboť zkušenost ukázala, že se objevovaly stále nové případy nejasností, k nimž bylo nutné se vyjádřit.

My tedy, aby mezi bratry nevznikal rozruch kvůli odlišným stanoviskům těchto mnoha listů i této konstituce, a aby byla poskytnuta

licentia specialis: quamquam hoc de Monasteriis pauperum Monialium inclusarum Fratres hactenus intelligendum esse crediderint, cum earum Sedes praefata curam habeat specialem; et intellectus hujusmodi per Constitutionem quandam tempore datae *Regulae*, vivente adhuc Beato Francisco, per Provinciales Ministros fuisse creditur in Generali Capitulo declaratus, iidem Fratres certificari nihilominus se postularunt, an hoc de omnibus generaliter, cum *Regula* nullum excipiat, an de solis Monasteriis intelligi debeat Monialium praedictarum?

Nos utique generaliter id esse prohibitum de quarumlibet coenobiis Monialium respondemus: et nomine Monasterii volumus claustrum, domos, et officinas interiores intelligi, pro eo quod ad loca, alia ubi homines seculares conveniunt, possunt Fratres illuc causa praedicationis, vel eleemosynae petendae accedere, quibus id a Superioribus suis pro sua fuerit maturitate, vel idoneitate concessum, exceptis semper praedictarum Monasteriis inclusarum; ad quae nulli datur accedendi facultas sine Sedis ejusdem *licentia specialis*: quod etiam ipsum idem praedecessor Gregorius Nonus in eo casu dicitur respondisse.

O závaznosti Závěti sv. Františka

24. Caeterum sanctae memoriae Confessor Christi *Franciscus* Fratribus mandasse dicitur circa ultimum vitae suae, cujus mandatum ipse dicitur *Testamentum*: quod verba ipsius *Regulae* non glossentur: et ut verbis utamur

21. Inocenc IV. (*Ordinem vestrum*) a Alexandr IV. (*Nec insolitum*) však platnost omezili jen na sestry u sv. Damiána!

•(32)•

[Řeh 11,2], jsou bratři sice přesvědčeni, že se takové nařízení týká pouze klášterů chudých klauzurovaných řeholnic, neboť právě o ně má Svátý stolec zvláštní péči, a má se za to, že takto v této věci rozhodli ještě za života blaženého Františka i ministři shromáždění na generální kapitule, přesto však tito bratři požádali Nás, abychom odstranili pochybnost, zda se toto nařízení týká všech [řeholnic] obecně, neboť v *Řehole* z tohoto nařízení žádné nevyjímá, nebo, zda se to mělo vztahovat pouze na kláštery výše uvedených řeholnic.

My tedy odpovídáme, že tento zákaz platí obecně ohledně jakéhokoli kláštera řeholnic, přičemž [pro tento účel] považujeme za klášter křížovou chodbu, obytnou část, a vnitřní pracovny, zatímco do míst, kam mají přístup i světší lidé, mohou bez zábran vstupovat např. za účelem kázání, nebo prosby o almužny, ti bratři, kterým to jejich vlastní představení dovolili, s ohledem na jejich zralost a vhodnost, s výjimkou výše uvedených prostor v klauzuře, do nichž nikomu nelze dát povolení, bez zvláštního souhlasu Svátého stolce, jak to ustanovil i Náš předchůdce sám Řehoř IX.²¹

24. Nadto Kristův vyznavač svaté paměti *František* údajně nadiktoval v závěru svého života příkaz pro bratry, zvaný *Závěť*, ve kterém je žádá: *aby nepřidávali poznámky k Řeholi... a neříkali: »Tak je třeba ji chápat«*. A do-

di vias mordendi pracludere; aliqua in ipsa *Regula* videri poterant dubia; declarare; nonnulla etiam per praedecessores Nostros declarata pleniori claritate differere; in aliquibus etiam *Regulam* ipsam contingentibus puritati eorundem conscientiae providere.

Má osobní znalost Řehole a úmysly jejího tvůrce

5. Nos autem, qui a teneris annis ad Ordinem ipsum affectus Nostros ereximus, in illis succrescendo cum aliquibus ejusdem confessoris sociis, quibus ejus vita et conversatio nota erant; super ipsa *Regula*, et sancta ipsius beati Francisci intentione frequenti collatione tractavimus; et tandem Cardinalis, ac postmodum ejusdem Ordinis per dictam Sedem Gubernator, Protector et Corrector effecti conditiones praedicti Ordinis ex imminente Nobis cura palpavimus; in Apostolatus officio tam de pia intentione, Confessoris praedicti quam de iis, quae *Regulam* ipsam, et ejus observantiam contingunt, Nostros ad Ordinem praefatum convertimus cogitatus: et tam ea, quae per eosdem praedecessores Nostros approbata et declarata esse noscuntur, quam et ipsam *Regulam* et eam contingentia maturitate discussimus, nonnulla in praesenti serie statuimus, declaravimus, et certius approbavimus, et approbata firmavimus, edidimus, et concessimus, plura etiam ordinando seriorius et clarius, quae infrascriptis articulis plenius exprimuntur.

a vydat prohlášení ohledně pochybností, které mohly vyvstat vůči textu této Řehole a jasnějším vyjádřením rozptýlit nejasnosti v prohlášeních našich předchůdců¹² a poskytnout je také k jiným bodům Řehole, aby byla uchráněna čistota svědomí bratří.

5. My však, kteří jsme od útlých let¹³ chovali náklonnost k tomuto Řádu, hovořovali jsme s některými druhy [svatého] Vyznavače, jimž byl znám jeho život a způsoby, o samotné *Řeholi* i svatých úmyslech blaženého Františka. A když jsme se pak stali kardinálem, a krátce nato [na základě volby] tímž Stolicem, i správcem, ochráncem i napravovatelem Řádu¹⁴, poznali jsme skutečné podmínky ve výše uvedeném Řádu, který jsme si při své péči o něj mohli takřka ohmatat. Ve své apoštolské službě jsme se zbožným úmyslem promýšleli všechny záležitosti, které se týkají samotné *Řehole* i jejího zachování, a známe proto jak schválenou *Řeholi* a její obsah, tak i prohlášení Našich předchůdců, o kterých jsme důkladně diskutovali, a v tomto dokumentu jsme některé věci ustanovili, prohlásili, jednoznačněji vyhlásili, schválili a podepsali, vydali, udělili, mnohé věci jsme také uspořádaněji a jasněji nařídili. To vše je obsáhleji sepsáno v níže uvedených člancích.

12. Jedná se o Prohlášení Řehoře IX, Inocence IV, Alexandra IV a Řehoře X.

13. Viz WADDING L.: *Annales Minorum*, díl I, rok 1211, č. 2-3.

14. Viz WADDING L.: *Annales Minorum*, díl IV, rok 1261, č. 1

Obecná závaznost Řehole

6. In primis quia, sicut intelleximus, ab aliquibus haesitatur, an Fratres ejusdem Ordinis tam ad consilia quam ad praecepta Evangelii teneantur; tum quia in Regulae praedictae principio habetur: *Regula et vita Minorum Fratrum haec est scilicet Domini Nostri Jesu Christi sanctum Evangelium observare vivendo in obedientia, sine proprio et in castitate*: tum ex eo quod in eadem Regula continetur sic: *finito vero anno probationis recipiantur ad obedientiam promittentes vitam istam semper et Regulam observare*: tum etiam quia in fine ipsius Regulae continentur haec verba: *paupertatem, et humilitatem, et sanctum Evangelium Domini nostri Jesu Christi, quod firmiter promisimus, observemus*.

Licet felicitis recordationis Gregorius Papa Nonus praedecessor Noster hunc articulum, et nonnullos alios ejusdem Regulae declaraverit; quia tamen ejus declaratio propter aliquorum insurgentium in Fratres, et Regulam mordaces insultus; et multorum postea emergentium casuum considerandos eventus in aliquibus obscura, in aliquibus semiplena, et in multis etiam contentis in ipsa Regula insufficientem videbatur: Nos obscuritatem, ac insufficientiam hujusmodi perfectae interpretationis declaratione amovere volentes, et cujuslibet ambiguitatis scrupulum in eisdem de singulorum mentibus plenioris expositionis certitudine amputare

6. Za prvé, jak jsme pochopili, někteří mají pochybnosti, zda bratři tohoto Řádu jsou vázáni jak evangelními radami, tak i evangelními příkazy. Na počátku zmíněné Řehole totiž stojí: „*Řehole a život menších bratří je: zachovávat svaté evangelium našeho Pána Ježíše Krista životem v poslušnosti, bez vlastnictví a v čistotě*“ (Řeh 1,1).

Avšak v téže Řeholi také stojí: „*Když skončí rok zkoušky, ať jsou přijati k poslušnosti a slíbí vždy zachovávat tento život a Řeholi*“ (Řeh 2,11). A na konci téže Řehole jsou obsažena ještě tato slova: „*abychom vždy zachovávali chudobu, pokoru a svaté evangelium našeho Pána Ježíše Krista, což jsme pevně slíbili*“ (Řeh 12,4).

Náš předchůdce blažené paměti papež Řehoř IX. vydal sice prohlášení ohledně tohoto článku Řehole a několika dalších,¹⁵ jenže kvůli tomuto prohlášení někteří zahrnovali bratry kousavými urážkami a napadali je i jejich Řeholi, takže se ukazovalo, že některé její pasáže se jeví jako nejasné nebo nejednoznačné, jinde se směrnice Řehole jeví jako nedostatečné.¹⁶

Dokonalým výkladovým prohlášením chceme odstranit nejasnosti a nedostatečnosti tohoto druhu a také chceme plnějším výkladem zjednat jistotu a odstranit rozpaky některých nad nejednoznačnými texty.

Caveant tamen ipsi Provinciales, quod hoc non indiscrete, non passim sed sic considerate committant, sicque illos, quibus hoc committi contigerit, fidelibus consiliis fulciant, quod omnia discrete procedant:

nec indifferenter omnes admittantur ad Ordinem, sed illi tantum, qui suffragantibus eis litteratura, idoneitate, vel aliis circumstantiis possint utiles esse Ordini, sibi que per vitae meritum, et aliis proficere per exemplum.

O volbě generálního ministra

22. Insuper dubitantibus Fratribus praedicti Ordinis, an, pro eo, quod in Regula dicitur, ut *decedente Generali Ministro a Provincialibus Ministris et Custodibus in Capitulo Pentecostes fiat electio successoris*, omnium Custodum multitudinem oporteat ad Generale Capitulum convenire; an, ut omnia cum majori tranquillitate tractentur, sufficere possit, ut aliqui de singulis Provinciis, qui vocem habeant aliorum, intersint: taliter respondemus, scilicet ut singularum Provinciarum Custodes unum ex se constituent, quem cum suo Provinciali Ministro pro seipsis ad Capitulum dirigant, voces ac vices suas committentes eidem, quod etiam cum constituerint per seipsos, statutum hujusmodi duximus approbandum: quod idem praedecessor Gregorius Nonus in casu hujusmodi dicitur respondisse.

Ohledně zamezení podezřelých důvěrností se ženami

23. Denique quia continetur in Regula supradicta; quod *Fratres non ingre-
diantur Monasteria Monacharum praeter illos quibus a Sede Apostolica concessa fuerit*

At se však provinciálové dávají pozor, aby takové oprávnění neudíleli nerozvázně, a kdekomu, ale jen po poradě s lidmi hodnými důvěry, aby vše probíhalo uváženě.

A ať nepřijímají do Řádu všechny bez rozlišování, nýbrž pouze takové, pro které svědčí jejich vzdělanost, vhodnost, nebo jiná okolnost, takže mohou být zásluhami svého života užiteční Řádu i sobě, a dávat dobrý příklad k pokroku druhých.

22. Dále mají někteří bratři zmíněného Řádu nejasno ohledně tohoto nařízení Řehole: *Když zemře generální ministr, ať provinční ministři a kustodi zvolí nástupce na svatodušní kapitule* [Řeh 8,2].

Bratři mají pochybnost, zda na generální kapitulu musí přijít všichni kustodi, nebo zda stačí, aby všechno s větším klidem projednali jen někteří [zástupci vybraní z určité skupiny] provincií, kteří by disponovali více hlasy, podle počtu kustodů, které zastupují, odpovídáme takto:

Kustodi z každé provincie mají mezi sebou vybrat jednoho, kterého místo sebe vyšlou spolu s provinciálem na kapitulu a pověří ho, aby zastupoval jejich volební hlasy, protože jestliže ho osobně pověří, i My považujeme za vhodné schválení ustanovení se v této věci vydal Náš předchůdce Řehoř IX.

23. A konečně, ohledně ustanovení Řehole, že: *bratři ať nevstupují do klášterů mnišek, kromě těch, kterým k tomu apoštolský stolec vydal zvláštní povolení*

20. Pravomoc pověřit přijímáním do Řádu vikáře upřel provinciálům Řehoř IX. (Quo elongati), avšak přiznal jim ji Inocenc IV. (Ordinem vestrum), jehož slova jsou zde převzata.

15. Viz Řehoř IX.: *Quo elongati* (28.09.1230, Anagni)

16. Řehoř IX. totiž komentoval pouze ta místa Řehole, na která byl dotázán.

nisi a Ministro Generali fuerit examinatus et etiam approbatus, et ab eo officium praedicationis sibi concessum, Nos et statum praerogativum ipsius Ordinis in paucitate sui, et modernum in ampliato Fratrum numero, ac utilitatem animarum ut concedet advertentes concedimus, quod nedum Generalis examinare, et approbare praedicatorum Fratres in populis, ac illis concedere licentiam praedicandi, quatenus personae idoneitatem et praedicationis officium licentia ipsa respiceret, prout in *Regula* continetur; verum etiam Provinciales Ministri hoc possint in Capitulis Provincialibus cum Diffinitoribus; quod etiam hodie observari dicitur, et in Fratrum privilegiis contineri: quam quidem licentiam praefati Ministri revocare, ac suspendere valeant, et artare, sicut et quando id eis videbitur expedire.

Homu lze udělit právo přijímat kandidáty do Řádu

21. Sed quoniam in desideriis Nostris hoc geritur, ut ad Dei gloriam salus proficiat animarum; ac dictus Ordo, per quem jugiter ad amorem Divinum affectio Christianae Religionis accenditur, merito, et numero augeatur;

concedimus, et praesenti statuto firmamus, licere non solum *Generali* sed etiam *Provincialibus Ministris* personas fugientes a seculo in Fratres recipere: quae Provincialium Ministrorum licentia per ipsum Generalem, sicut expedire viderit, possit artari. *Vicarij* vero Provincialium Ministrorum ex officio *Vicariae* licentiam hanc sibi non verint interdictam, nisi per Ministros eosdem, quibus hoc posse committere *Vicariis*, et aliis licere decernimus, hoc ipsis *Vicariis* specialiter committatur.

bec neodvažuje kázat lidem, aniž by byl [napřed] vyzkoušen a schválen generálním ministrem... a přijal od něj pověření ke kazatelské službě [Řeh 9,2].

My, s ohledem na někdejší malý počet bratří v Řádu, a jejich velký početní nárůst v současnosti, dovolujeme, k užítku duší, jak se sluší, dovolení, aby přezkušování a schvalování bratří pro kazatelskou činnost lidu a posuzování jejich vhodnosti k přijetí takového pověření, nebylo omezeno pouze na generálního ministra, jak je stanoveno v *Řeholi*; ale jsou k tomu oprávněni také provinciálové na provinční kapitule spolu se svými rádci, v tom rozsahu, jak se to údajně praktikuje i dnes, přičemž provinčním ministrům zůstává právo odvolávat, pozastavit či zúžit takové pověření, pokud by se to jevílo potřebné.

21. Avšak My si mimo jiné přejeme, aby k Boží slávě byla podporována spása duší a aby zmíněný Řád, skrze který je stále více rozněcována náklonnost křesťanského náboženství k Boží lásce, rostl počtem i zásluhami.

Proto dovolujeme a těmito stanovami potvrzujeme, že nejen *generální ministr*, ale i *provinční ministři* smějí přijímat mezi bratry osoby utíkající ze světa.

Toto oprávnění provinciálů může pak generální ministr zúžit, pokud by se mu to jevílo potřebné.

Provinční *vikáři* pak z titulu svého úřadu nedisponují takovým oprávněním, ledaže by ji je výslovně udělili tiž ministři, o kterých jsme rozhodli, že je jim přiznána pravomoc²⁰ udělit takové oprávnění vikářům a jiným.

dicimus, quod cum in principio *Regulae* non absolute, sed cum quadam modificatione, vel determinatione seu specificatione ponatur: *Regula et vita Minorum fratrum haec est scilicet Domini Nostri Jesu Christi sanctum Evangelium observare vivendo in obedientia, sine proprio et in castitate*: quae tria eadem *Regula* multum arcte prosequitur, et nihilominus alia nonnulla subnectit praecipiendo, prohibendo, consulendo, monendo, hortando, et sub aliis verbis ad aliquem modorum reducibilibus praedictorum, de intentione *Regulae* liquere valet apertius, ut illud quod in professione quasi absolute subnecti videtur: *promittentes vitam istam semper et Regulam observare*: et quod in fine subnectitur: *et sanctum Evangelium Domini Nostri Jesu Christi, quod firmiter promisimus, observemus*: totum ad ipsius *Regulae* modificationem, vel determinatum, seu specificatum principium reducatur, videlicet ad observantiam Evangelii, ut praedicitur, per ipsam *Regulam* in ipsis tribus modificatam vel determinatam, seu specificatam:

Cum non sit verisimile, Sanctum verbum ab ipso semel cum quadam modificatione, vel determinatione, seu specificatione prolatum; licet quasi succinctorie repetitum voluisse in sua repetitione data sibi per eum modificatione, vel determinatione, seu specificatione sine certa causa carere:

Et utriusque juris argumenta Nos doceant, ea, quae in principio, ad medium et ad finem; illa vero, quae in

Proto říkáme, že když je na začátku *Řehole* nikoli absolutně, nýbrž s jistou modifikací, bližším vymezením a specifikací řečeno, že: „*Řehole a život menších bratří je: zachovávat svaté evangelium našeho Pána Ježíše Krista životem v poslušnosti, bez vlastnictví a v čistotě*“ (Řeh 1,1), přičemž ty tři specifikace *Řehole* následují těsně za sebou a přesto je k nim připojeno nemálo dalších příkazů, zákazů, rad, varování, a povzbuzení, a také mnohá další slova, která je možné redukovat na svého druhu příkazy, pak ze samé *Řehole* jasně vyplývá, že jejím úmyslem je, že to, co se zdá být téměř absolutně připojeno k řeholnímu slibu, že totiž: „*slíbí vždy zachovávat tento život a Řeholi*“ (Řeh 2,11b), i to, co je připojeno na závěr: „*abychom vždy zachovávali chudobu, pokoru a svaté evangelium našeho Pána Ježíše Krista, což jsme pevně slíbili*“ (Řeh 12,4), může být zcela redukováno na princip (modifikující, blíže vymežující nebo specifikující) této *Řehole*, totiž na zachování evangelia, jak již bylo řečeno, mocí této *Řehole*, modifikované, blíže vymezené nebo specifikované v těchto [třech] slibech.

Není příliš věrohodné domnívat se, že by svaté Slovo od něj [Františka] vyšlo hned s jakousi bezprostředně připojenou modifikací, nebo bližším určením, či specifikací, které by ovšem při opakování textu bez zřejmého důvodu opomenul zmínit.

I argumenty z obojího práva [civilního i kanonického, zvláště však řeholního] nás poučují o tom, že začátek

medio, ad finem atque principium; et ea quae in fine, ad utrumque vel eorum alterum saepe referri.

Et dato quod absolute diceretur omnino: *Promitto sanctum Evangelium observare*: nisi professor hujusmodi intenderet se ad omnium consiliorum observantiam obligare, quod vix aut nunquam posset ad litteram observare; propter quod talis promissio illaqueare profitentis animam videretur, clare videtur promissionem hujusmodi ad alium intellectum absque intentione promittentis non debere perstringi, nisi ut observantia Evangelii sit, sicut tradita reperitur a Christo, videlicet quod praecepta ut praecepta, et consilia ut consilia a promittentibus observentur.

Quem intellectum etiam in eisdem verbis habuisse idem beatus Franciscus in serie sui processus in *Regula* patenter ostendit; cum aliqua Evangelica consilia inducat ut consilia sub verbis monitionis, exhortationis, et consilii; nonnulla vero sub prohibitione ac verbo praecepti: propter quod patet, quod non fuit loquentis intentio, quod Fratres ex professione hujus *Regulae* ad omnia consilia sicut ad praecepta Evangelica tenerentur; sed solum ad illa, quae in eadem *Regula* praeceptorie, vel inhibitorie, seu sub verbis aequipollentibus sunt expressa. Unde Nos ad Fratrum ejusdem Ordinis conscientias plenarie serenandas declaramus, quod ex professione ejusdem *Regulae* Fratres ad ea tantum Evangelica observanda consilia astricti sunt, quae in ipsa praeceptorie, vel inhibitorie, seu sub verbis aequipollentibus exprimuntur.

vždy odkazuje na prostředek a konec; prostředek pak na začátek a konec; a konec na prostředek i začátek.

A proto, když bylo zcela bez dalšího řečeno: „*Slibuji zachovávat svaté evangelium*“, pokud takto slibující neměl v úmyslu zavázat se k zachovávání všech evangelních rad, což by jen stěží nebo vůbec nemohl zachovat doslovně, takže by takový slib chytal duši slibujícího do pasti, jasně by z toho bylo zjevné, že takový slib by nemohl být závazný ve svědomí bez výslovného úmyslu slibujícího. Zachovávání evangelia je třeba spíše chápat tak, jak je to tradováno od Krista: totiž, že slibující má příkazy zachovávat jako příkazy a rady jako rady.

Podle myšlenkových postupů v *Řeholi* je zcela zjevné, že blažený František to s oporou o tatáž slova chápal právě takto. Některé evangelní rady totiž uvádí jako rady slovy napomenutí, povzbuzení, a rady. Některá jiná však spojuje se zákazem nebo příkazem. Z toho je zřejmé, že autor textu neměl v úmyslu zavázat bratry mocí slibu *Řehole* k zachovávání všech evangelních rad jako příkazů, ale přál si to jen u těch rad, které jsou v této *Řeholi* vyjádřeny formou příkazu, zákazu, nebo jinou srovnatelnou formou.

Abychom tedy plně uklidnili svědomí bratří téhož Řádu, prohlašujeme, že na základě slibu téže *Řehole*, jsou bratři povinni zachovávat pouze ty evangelní rady, které jsou v *Řeholi* vyjádřeny formou příkazu, zákazu, nebo srovnatelnou formou.

hoc illos arctaret, cum exemplo Christi, et multorum Sanctorum Patrum labor iste spiritualis tanto illi praeponderet quanto quae sunt animae corporalibus praeferuntur.

Ad alios vero, qui se in praedictis spiritualibus operibus non exercent (nisi tales aliorum Fratrum licitis servitiis occupentur) ne otiose vivant, verba praedicta declaramus extendi; nisi et tales tam excellentis et notabilis contemplationis et orationis existerent, quod merito propter hoc non essent a tanto bono et pio exercitio subtrahendi.

Fratres enim quantumcunque studio vel Divinis Ministeriis non vacantes, sed aliorum Fratrum studio, vel aliis Divinis Officiis et Ministeriis vacantium servitiis inhaerentes, cum ipsis eisdem, quibus serviunt sustentari merentur, quod astruitur illa aequa lege sancitum, quam strenuus pugnator ille David iuste decrevit, videlicet quod descendendum ad praelium et remanentium ad sarcinas portio aequaretur.

O kázání lidem

20. Verum quia expresse continetur in *Regula* quod *Fratres non praedicerent in Episcopatu alicujus Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum*, Nos in hoc et deferentes *Regulae* et nihilominus auctoritatem Apostolicae plentitudinis conservantes dicimus, quod praedictum verbum ad litteram, sicut *Regula* ipsa protulit, observetur, nisi per Sedem Apostolicam circa hoc pro utilitate populi Christiani sit concessum, vel ordinatum aliud, vel in posterum concedatur, seu etiam ordinetur. Et quia in eodem Capitulo *Regulae* immediate subjungitur, quod *nullus Fratrum populo audeat praedicare*,

le příkladu Krista a mnoha svatých Otců duševní práce je o tolik hodnotnější, o kolik je vznešenější duše, než tělo.

A prohlašujeme, že je pak třeba vztáhnout zmíněná slova na ty ostatní, kteří nevykonávají uvedené duševní práce (pokud se takoví nevěnují jiným dovoleným službám pro bratry), aby nežili zahálčivě, ledaže by natolik vynikali v kontemplaci a modlitbě, že by kvůli zásluhám z této činnosti nebylo správné je odvádět od tohoto zbožného a ušlechtilého cvičení.

A také ti bratři, kteří netráví příliš mnoho času studiem nebo bohoslužbou, ale spíše slouží těm, kdo tráví čas studiem či bohoslužbou, nebo službou [úřadu], si zaslouží, aby se jim dostávalo obživy spolu s těmi, kterým slouží. Již udatný bojovník David totiž ustanovil, že *podíl těch, kdo zůstali u výstroje, bude stejný, jako podíl těch, kdo vytáhli do boje* (1 S 30,24).

20. Je vskutku výslovně stanoveno v *Řeholi*, že *bratři ať nekážou v diecézi biskupa, který by jim to zakázal* [Řeh 9,1]. Ohledně tohoto příkazu my s odvoláním na *Řeholi*, ale také s oporou plnost své apoštolské moci, prohlašujeme, že tuto pasáž je třeba zachovávat doslovně, tak jak je formulována v samotné *Řeholi*, ledaže již Apoštolský stolec v této věci, pro užitek křesťanského lidu, udělil nebo přikázal něco jiného, nebo by v budoucnosti dovolil či přikázal.

A jelikož v téže kapitole *Řehole* je stanoveno, že *Nikdo z bratří ať se vů-*

ea caeteros excludere prima facie videatur: quia tamen sollicitate considerare Nos convenit, et tempus *Regulae* institutae, quo Fratres ipsi ad comparationem praesentem numero pauci erant, et forsan Ministri ac Custodes videbantur tunc ad ista posse procuranda sufficere, ac nihilominus multiplicationes Fratrum, et moderni temporis qualitate; nec sit verisimile beatum Franciscum institutorem *Regulae* vel ipsius Ministris et Custodibus impossibilitatis jugum voluisse praefigere, vel ex ipsius impossibilitatis consequentia Fratres ipsos suis necessitatibus velle carere; concedimus, quod ipsi Ministri et Custodes possint per alios hujus curae sollicitudinem exercere. Debent etiam et alii Fratres curam hujus, quae praefatis Ministris et Custodibus praecipue incumbit ex *Regula*, cum sibi ab illis commissa fuerit, gerere diligenter.

O fyzické a duševní práci

19. Continentur quoque in *Regula*, quod Fratres, quibus gratiam dedit Dominus laborandi, laborent fideliter, et devote ita, quod excluso otio animae inimico sanctae orationis et devotionis Spiritum non extinguant.

Quia vero ex verbo isto Fratres de otiositate vitae, et de *Regulae* transgressione improbe notare interdum hactenus aliqui sunt conati: Nos moris hujusmodi nefarios reprimentes declaramus, quod consideratis verbis praedictis et forma seu modo loquendi, sub quibus Fratres ad hujusmodi exercitium inducuntur; non videtur ea fuisse instituentis intentio, quod vacantes studio vel Divinis Officiis, et Ministeriis exequendis manuali labori, seu operationi subjiceret, vel ad

dům a jiné z ní vylučuje; Nám se jeví vhodné vzít do úvahy i dobu, v níž, kdy *Řehole* vznikala, kdy bratří bylo ve srovnání se současností relativně málo, a jeví se, že ministři a kustodi na takovou službu mohou stačit.

Avšak s ohledem na nárůst počtu bratří a povahu moderní doby, nezdá se pravděpodobné, že by tvůrce *Řehole* blažený František byl chtěl uložit na ministry a kustody jeho neproveditelnosti, takže by v důsledku toho chtěl, aby bratří strádali ve svých potřebách.

Dovolujeme proto, aby ministři a kustodi mohli vykonávat tuto starostlivou péči i prostřednictvím jiných. Také jiní bratří mohou vykonávat tento způsob starostlivé péče, příslušející z *Řehole* ministrům a kustodům, pokud jim to oni svěří.

19. V *Řeholi* je také obsaženo, že *Ti bratři, kterým Pán dal milost pracovat, ať pracují věrně a zbožně tak, aby se vyhnuli zahálce - nepřítelkyni duše, [ale] ať neuhasi ducha svatě modlitby a zbožnosti* (Řeh 5,1n).

Někteří však se nečestně pokoušejí s odvoláním na tento text obviňovat bratry ze zahálčivého života a z porušování příkazu *Řehole*. My považujeme za potřebné zamezit těmto neblahým obviněním, a proto, jsme zvažili výše uvedená slova i způsob, jakým byla vyslovena, a prohlašujeme: Nezdá se, že by tvůrce *Řehole* byl měl v úmyslu, nutit [ještě] k manuální práci, nebo pouze k ní ty, kdo tráví čas studiem či bohoslužbou, nebo službou [úřadu], neboť pod-

Ad nonnulla vero per Evangelium data consilia eo magis secundum exigentiam sui status tenentur plusquam caeteri Christiani, quo per statum perfectionis, quem per professionem hujusmodi assumpserunt, se obtulerunt holocaustum Domino medullatum per contemptum omnium mundanorum.

Ad omnia autem, quae in ipsa *Regula* continentur, tam praecepta, quam consilia, quam caetera, ex voto professionis hujusmodi non aliter tenentur quam eo modo, quo in *Regula* ipsa traduntur, ut scilicet teneantur ad eorum observantiam, quae in eadem *Regula* ipsis sub verbis obligatoriis inducuntur: caeterorum vero observantiam, quae sub verbis monitoriis, exhortatoriis, informatoriis et instructoriis seu quibuscumque aliis continentur eatenus magis concedet de bono et aequo eos prosequi, quo imitatores tanti Patris Christi semitas arctius elegerunt.

Chudobu, k níž zavazuje *Řehole*, učil a sám žil náš Pán i jeho apoštolové

7. Porro cum *Regula* ipsa expresse contineat, quod Fratres nihil sibi appetent nec domum, nec locum, nec aliquam rem: sitque declaratum per eundem praedecessorem Gregorium Papam Nonum, et nonnullos alios, hoc servari debere tam in speciali quam etiam in communi; quam sic arctam abdicatorem venenosis obtretractionibus aliquorum insensata depravavit astutia:

ne Fratrum eorundem perfectionis claritas talium imperitis sermonibus laceretur; dicimus quod abdicatio proprietatis hujusmodi omnium rerum

Na základě požadavků svého stavu jsou však vázáni k zachování nemálo dalších rad obsažených v evangeliu více, než ostatní křesťané, neboť když se tímto druhem slibu zavázali žít ve stavu dokonalosti, svým pohrdnutím pozemským statky¹⁷, nabídli sami sebe Pánu jako zápalnou oběť srdce.

Ke všemu, co je obsaženo v této *Řeholi*, ať už ve formě příkazů, nebo rad, nebo jakkoli jinak, jsou však na základě řeholního slibu vázáni jen tím způsobem, jak je to uvedeno v *Řeholi*. Jako příkaz musí chápat pouze ty věci, které jsou v *Řeholi* tímto způsobem uvedeny jako závazné. Ostatní požadavky, které jsou uvedeny ve formě napomenutí, povzbuzení, informace a instrukce, nebo jakkoli jinak, se sluší zachovávat jako dobrý a správný způsob života, a jako užší následování Krista po jeho stezkách, jímž by se měli vyznačovat následovníci tak vznešeného Otce.

7. Ačkoli sama *Řehole* výslovně obsahuje, že *Bratři ať si nic nepřivlastňují, ani dům, ani místo, ani žádnou jinou věc* (Řeh 6,1), a také náš předchůdce papež Řehoř IX. a někteří další prohlásili, že je to třeba zachovávat jak individuálně, tak i v rámci společenství, bylo tak přísné odříkání napadáno jedovatým osočováním a bezcitnou úskočností.

Aby tedy nebyla zraňována zářivá dokonalost takových bratří, prohlašujeme, že když se takto kvůli Bohu zříkají všeho, nejen jako jednotlivci, ale i jako

17. Stručnější období tohoto odstavce najdeme i v bule Řehoře IX. *Quo elongati* (1230).

tam in speciali, quam etiam in communi propter Deum meritoria est, et sancta, quam et Christus viam perfectionis ostendens verbo docuit, et exemplo firmavit:

quamque primi fundatores militantis Ecclesiae, prout ab ipso fonte hauserant, in volentes perfecte vivere per doctrinae ac vitae ipsorum alveos derivarunt. Neque his quisquam putet obsistere, quod interdum dicitur Christum oculos habuisse:

nam sic ipse Christus, cujus perfecta sunt opera, in suis actibus viam perfectionis exercuit, quod interdum infirmorum imperfectionibus condescendens, et viam perfectionis extolleret, et imperfectorum infirmas semitas non damnaret; sic infirmorum personam Christus suscepit in oculis, sic et in nonnullis aliis infirmiae humanae carnis assumens, prout Evangelica testatur historia,

non tantum carne, sed et mente condescendit infirmis: sic enim humanam naturam assumpsit quod in suis operibus perfectus existens in Nostris factus humilis, in propriis remansit excelsus.

Sic et summae charitatis dignatione ad actus quosdam nostrae imperfectioni conformes inducitur, quod a summae perfectionis rectitudine non curvatur. Egit namque Christus, et docuit perfectionis opera, egit etiam et infirma, sicut interdum in fuga patet, et oculis; sed utrumque perfecte perfectus existens ut perfectis et imperfectis se viam salutis ostenderet, qui utrosque salvare

společenství, je to záslužné a svaté, neboť tuto cestu dokonalosti i Kristus ukazoval, slovem ji učil, a svým příkladem ji potvrzoval.

A také první zakladatelé bojující Církve z ní čerpali jako z řeky vytékající ze samotného pramene, když chtěli dokonale žít, a tento proud se rozléval řečišti jejich nauky a života. A nikdo se jim nesnažil vzdorovat, i když se někdy argumentuje, že Kristus měl pokladnu.

Vždyť i sám Kristus, jehož díla jsou dokonalá, ve svých skutcích kráčet po cestě dokonalosti. Ačkoli se někdy skláněl k nedokonalostem slabých, přece vychvaloval cestu dokonalosti, i když současně nezatracoval slabé cesty nedokonalých. Tak se dle vyprávění evangelií Kristus vtělil do slabých, když akceptoval pokladnici (J 12,6; 13,29), a stejně tak přijal na sebe i mnohé věci odpovídající slabé lidské přirozenosti. Skláněl se ke slabým nejen tělesně, ale i duchovně, neboť on tak přijal na sebe lidskou přirozenost, že i když byl dokonalý ve svých dílech, a stal se podle našeho [stavu] ubohým, přece sám v sobě zůstával vyvýšen.

A tak díky nejvyšší důstojnosti milosrdné lásky i ten, kdo se neodvrací od přímé stezky nejvyšší dokonalosti, je přitahován k jistým skutkům odpovídajícím naší nedokonalosti. Neboť tak Kristus jednal a tak učil dílům dokonalosti. Někdy i jednal jako slabý, jako když se například uchýlil k útěku (J 8,59), nebo když akceptoval pokladnu. Avšak v obojím byl naprosto dokonalý, takže mohl dokonalým i ne-

De vilibus autem mobilibus, vel parum valentibus liceat ex praesenti Nostra concessione Fratribus pietatis, seu devotionis intuitu, vel alia honesta, et rationabili causa, obtenta super hoc prius Superiorum suorum licentia, juxta quod inter Fratres in Generali, vel Provincialibus Capitulis tam de ipsis rebus vilibus, seu parum valentibus, et earum valore, quam praefata licentia, scilicet a quibus, et qualiter sit habenda, extiterit ordinatum; intra et extra ordinem aliis elargiri.

Co se pak týká laciného mobiliáře, nebo věci nepatrné hodnoty, je bratřím dovoleno je mít na základě tohoto Našeho dovolení, s přihlédnutím k jejich zbožnosti a osobní úctě, nebo z jiného počestného a rozumného důvodu, poté, co předem obdrželi dovolení svých představených podle směrnic generální nebo provinční kapituly, která určí, o jakou hodnotu se jedná u věcí laciných či nepatrné hodnoty, a kdo je smí rozdávat v rámci Řádu i mimo něj.

Chudoba v oblékání

17. Licet autem contineatur in *Regula*, quod Fratres habeant unam *Tunicam cum Caputio*, et aliam sine *Caputio*, et videri possit illa fuisse instituentis intentio, quod necessitate cessante pluribus non utantur, declaramus quod possint Fratres de licentia Ministrorum et Custodum conjunctim et divisim in administrationibus sibi commissis, cum eis videbitur, pensatis necessitatibus, et aliis circumstantis, quae secundum Deum et *Regulam* attendendae videntur, uti pluribus; nec per hoc videantur a *Regula* deviare cum etiam in ipsa dicatur expresse, quod Ministri et Custodes de infirmorum necessitatibus et Fratribus induendis sollicitam curam gerant secundum loca et tempora et frigiditas Regiones.

17. Podle Řehole je však dovoleno, aby měli jeden hábit s kapucí a druhý bez kapuce (Řeh 2,4) a zdá se, že bylo vůlí Zakladatele, aby po pomnutí potřeby více hábitů neuzívali.

Prohlašujeme, že se společným či odděleným svolením ministrů a kustodů na jejich správních územích, pokud se jim to bude zdát vhodné, po posouzení potřeb a jiných okolností, které podle Boha a Řehole uznají za nutné zohlednit, mohou užívat i více [hábitů], aniž by se tím zdálo, že se tím odchylují od Řehole, neboť i v ní je výslovně řečeno, že ministři a kustodí mají starostlivě pečovat o potřeby nemocných bratří a odívání bratří s ohledem na místo, roční dobu a chladné kraje (Řeh 4,2).

Představení mohou delegovat svou odpovědnost za potřeby komunit

18. Et quamquam *Regula* praedicta contineat, quod de *Fratribus induendis*, et *necessitatibus infirmorum* *Ministri tantum et Custodes sollicitam curam gerant*; et dictio illa *tantum* sic Ministros et Custodes in hac cura perstringere, quod ab

18. Ačkoli výše zmíněná Řehole stanovuje, že o potřeby nemocných a jiných bratří... at se, ... pečlivě starají pouze ministři a kustodí (Řeh 4,2), a na první pohled se zdá, že slůvko »pouze« vyhrazuje tuto službu jen ministrům a kusto-

supra in pecunia, seu eleemosyna Fratibus indeterminate oblata, vel missa voluimus ac expressimus observari, videlicet ut sub modo licito Fratibus intelligatur esse relictum ita quod nec legans merito, nec Fratres ipsi effectum relictum fraudentur.

Jakým způsobem se bratři mají chovat k mobiliáři

16. Quia vero dominium librorum et aliorum mobilium, quibus tam Ordo quam Fratres utuntur, quae tamen non sint dominii aliorum, ad praefatam Ecclesiam specialiter spectare dignoscitur, quae libros et mobilia interdum contingit seu expedit vendi, vel etiam commutari; Fratrum utilitatibus, vel eorum conscientibus providere volentes eadem auctoritate concedimus, ut commutatio talium rerum, et ad eas res, quarum usum Fratibus licet habere, de Generalis et Provincialium Ministrorum in suis administrationibus conjunctim, vel divisim auctoritate procedat; quibus etiam de dispositione usus talium rerum concedimus ordinare.

Si vero res hujusmodi aestimato praetio vendi contingat, cum Fratibus ipsis per se, vel per alium recipere pecuniam *Regula* prohibente non liceat; ordinamus, et volumus, quod talis pecunia seu pretium recipiatur, et expendatur in rem licitam, cujus usum Fratibus licet habere per Procuratorem a praefata Sede vel a Cardinali gubernationem per ipsam Sedem gerenti ejusdem Ordinis deputandum juxta modum in superioribus necessitatibus praeteritis, et ingruentibus ordinatum.

chováno tak, že všechny ty peníze nebo jiná almužna budou chápány jako odkázané bratřím dovoleným způsobem, a tak s tím bude i zacházeno, aby odkazující nebyl připraven o své zásluhy, a ani bratři, aby nebyli ošizeni o to, co jim bylo odkázáno.

16. Protože však knihy a jiný mobiliář, který Řád i bratři užívají, nejsou jejich vlastnictvím, nýbrž náleží výše zmíněné Církvi, které náleží a přísluší tyto knihy a mobiliář prodávat, nebo vyměňovat, naší autoritou ve prospěch bratří a pro klid jejich svědomí udělujeme [povolení], aby se výměna takových věcí, jejichž užívání je bratřím povoleno, děla prostřednictvím autority generálního ministra a provinciála, buď společně nebo i odděleně v jejich správních oblastech, kterým rovněž udělujeme pověření udílet směrnice o užívání takových věcí.

Pokud se však stane, že se taková věc bude za odhadní cenu prodávat, protože pak bratřím nedovoluje *Řehole*, aby sami nebo prostřednictvím jiných přijímali peníze, nařizujeme a přejeme si, aby takové peníze nebo cena byly přijaty a vynaloženy na dovolenou věc, kterou bratři smějí užívat, a to prostřednictvím prokurátora, který jménem Svatého stolce, nebo kardinála, jenž z pověření Svatého stolce řídí tento Řád, s použitím způsobu nařízeného výše ve vztahu k pomíjivým i naléhavým potřebám.

venerat, qui tandem mori voluit pro utrisque.

dokonalým ukazovat sám sebe jako cestu ke spáse. Přišel totiž spasit obojí a rovněž kvůli obojím chtěl zemřít.

Tento způsob chudoby bude v Kristově Církvi vždy uskutečnitelný

8. Nec quisquam ex his insurgat erronee quod taliter propter Deum proprietatem omnium abdicantes tanquam homicidae sui, vel tentatores Dei vivendi discrimini se committant:

sic enim seipsos committunt Divinae providentiae in vivendo, ut viam non contemptant provisionis humanae, quin vel de his offeruntur liberaliter, vel de his quae mendicantur humiliter, vel de his que conquiruntur per laboritium, sustententur; qui triplex vivendi modus in *Regula* provideatur expresse.

Profecto si juxta promissum Salvatoris nunquam deficiet Fides Ecclesiae, per consequens nec opera misericordiae subtrahentur, ex quo Christi pauperibus omnis ratio diffidentiae cujuslibet videtur esse sublata.

Et quidem ubi (quod non est aliquatenus praesumendum) haec cuncta deficerent, sicut nec caeteris sic nec ipsis Fratibus *Jure Poli* in extremae necessitatis articulo ad providendum sustentationi naturae via omnibus extrema necessitate detentis concessa praeccluditur; cum ab omni lege extrema necessitas sit excepta.

Nec talem abdicacionem proprietatis omnimode renunciacionem usus rerum cuiquam videatur inducere: nam cum in rebus temporalibus sit considerare praecipuum *proprietatem*, *possessionem*, *usum fructum*, jus utendi, et simplicem facti usum, et ultimo

8. Nikdo ať z toho mylně neusuzuje, že ti, kdo se takto pro Boha zříkají vlastnění všech věcí, se vydávají do nebezpečí a jsou jako sebevrazi nebo, že pokoušejí živého Boha.

Svěřují se tak totiž do Boží Prozřetelnosti ne proto, že by pohrdali lidskou obezřetností, ale spíše zajišťují svou obživu z věcí, které jsou jim zdarma poskytnuty, nebo které si pokorně vyžebřali, nebo které získali jako odměnu za svou práci. Toto jsou tři zdroje obživy výslovně jmenované v *Řeholi*.

Věru, jestliže podle Spasitelova příslibu nikdy v Církvi nebude chybět víra, a v důsledku toho nezmizí ani skutky milosrdenství, nemají Kristovi chudí důvod, proč by měli ztrácet důvěru.

A vskutku kdyby se stalo (což se ovšem nijak nepředpokládá), že by všechny tyto prostředky selhaly, pak jako i u jiných lidí, tak i u bratří platí božské právo [*Jus Poli*], že v případě krajní nouze, kdy selhávají všechny přirozené prostředky k zajištění obživy, je pozastavena platnost jakéhokoliv [pozitivního] zákona.

Nezdá se však, že by takové zřeknutí se vlastnictví všeho druhu zahrnovalo i odmítnutí užívat jakékoli věci. Neboť, i když časné věci je možné považovat za jakýsi *majetek*, *vlastnictví*, *držení*, *užívací právo*, a prosté *faktické užívání*, když už chybí i to

tamquam necessario egeat, licet primis carere possit vita mortalium, nulla prorsus potest esse professio, quae a se usum necessariae substantiationis excludat:

verum condecens fuit ei professioni, quae sponte devovit Christum pauperem in tanta paupertate sectatri, omnium abdicare dominium, et rerum sibi concessarum necessario usu fore contentam.

Řehole zavazuje zřeknout se vlastnického práva a spokojit se s prostým užíváním

9. Nec propter hoc quod proprietatem usus, et rei cujuscunque dominium a se abdicasse videtur, simplici usui omnis rei renunciatum esse convincitur qui inquam usus non juris, sed facti tantummodo nomen habens quod facti est tantummodo in utendo praebet utentibus nihil juris, quinimo necessariorum rerum tam ad vitae sustentationem, quam ad officiorum sui status executionem, excepto quod de pecunia infra subjungitur moderatus usus secundum eorum *Regulam*, et veritatem omnimodam concessus est Fratribus; quibus rebus Fratres licite uti possunt, durante concedentis licentia; et juxta quod in praesenti serie continetur.

18. "jestliže si majitel ponechá vlastnické právo". Toto tvrzení však v apoštolské konstituci *Ad Conditorem canonum* (8.12.1322 Avignon) napadá Jan XXII., podle kterého užívání požívatin není užíváním, nýbrž zničením, a není tedy možné oddělovat jejich užívání od jejich vlastnění, takže se odmítl prohlásit za vlastníka snědeného jídla a šatů obnošených bratřími. Viz Wadding, L.: *Annales Minorum*, sv. II, Lyon: typ. Claude Landry, 1628 (Quaracchi: Coll. S. Bonaventura, 1931), rok 1232, č. 57nn (Stejně i Tomáš Akvinský se domnívá, že u věcí, kde užívání vede ke spotřebování, nelze užívání oddělit od samotné věci a poskytnutí práva k užívání znamená předání samotné věci: *Summa Th.* 2a, 2ae, qu. 78, art. 1). Na mohutný odpor františkánských teologů a gen. min. Michela z Ceseny reagoval pak papež ještě bulami: *Quum inter nonnullos* (12.11.1323 Avignon) a *Quia quorundam* (10.11.1324 Avignon), kde prohlásil za blud učení, že Kristus a apoštolové nic nevlastnili

poslední, a hrozí ztráta smrtelného života, může být téměř anulován slib, který by ze své podstaty vylučoval užívání toho, co je nutné pro obživu.

Je tak stejně náležitý jako slib, kterým [řeholník] dobrovolně slíbil, že bude následovat chudého Krista v takové chudobě, takže se zříká vlastnického práva na cokoli, a ve věcech propůjčených se spokojuje s užíváním v míře nezbytné.

9. A z toho, že někdo, jak se zdá, se zřekl práv na vlastnění a ovládání jakékoliv věci, nelze ještě usuzovat, že se zřekl také prostého užívání čehokoli, totiž, když věc užívá ne z titulu práva, ale jen *fakticky*, takže mu z užívání nevyplývá žádné právo. Tak je bratřím dovoleno užívat věci nutné k obživě a k výkonu povinností svého stavu, vyjma toho, co je níže stanoveno ohledně peněz, umírněného užívání podle jejich *Řehole*, a ve shodě s veškerou pravdou. Tyto věci, které bratři mohou dovoleně užívat, dokud trvá dovolení toho, kdo jim je propůjčil a ve shodě se směrnicemi [tohoto dokumentu].

ba in similibus proferret, aut modos similes in relinquendo servaret, a tali legato, et ejus receptione per omnem modum Fratres abstineant.

Si vero modum licitum Fratribus in legando testator expresserit, ut si diceret: lego pecuniam pro Fratrum necessitatibus expendendam, vel Domum, Agrum, Vineam, et similia ad hoc quod per certam personam, vel personas idoneas distrahantur, et pecunia de rebus ipsis accepta in aedificia, vel alia Fratrum necessaria convertantur, aut in legando similibus modis, vel verbis utatur, in hoc casu illud in omnibus, et per omnia consideratis eorum necessitatibus, et moderaminibus supradictis quantum ad fratres servari decernimus, quod per Nos est superius in concessis pecuniariis eleemosynis declaratum.

Ad quae legata solvenda tam haeredes testatorum, quam executores se liberales exhibeant, quam Praelati et etiam Saeculares, quibus de jure vel de consuetudine provisio ista competeret, cum expedierit, se ex officio suo promptos exhibeant ad pias voluntates decendentium adimplendas.

Nam et Nos etiam per modos licitos et Fratrum regulae congruos intendimus providere, quod nec pia defunctorum destituatur intentio; et haeredum cupiditas legitimis ictibus feriat; ac ipsi Fratres pauperes opportunis auxiliis non fraudentur.

Si vero Fratribus ipsis generaliter aliquid absque modi expressione legetur; hoc in legato sic indeterminate relicto in omnibus, et per omnia intelligi ac servari volumus, et in perpetuum praesenti Constitutione jubemus, quod

podobná slova v podobných věcech, nebo užil při odkazování podobného způsobu, ať bratří v každém případě takový odkaz odmítnou přijmout.

Pokud by pak odkazující použil způsob bratřím dovolený, jako když by řekl: "odkazuji peníze, z nichž by se hradily potřeby bratří, nebo dům, pole, vinici a podobné věci tak, že budou prostřednictvím nějaké vhodné osoby nebo osob prodány a ze získaných peněz bude pořízen dům nebo uhrazeny jiné potřeby bratří". Nebo, když je v odkaze užito podobného způsobu, či podobných slov, v takovém případě, při zvážení všech potřeb bratří, a při zachování výše uvedených směrnic potvrzujeme i pro tento případ, co jsem ji stanovili výše o peněžních almužnách.

V otázce proplacení odkazů ať jsou dědicové odkazujících i vykonavatelé závětí velkorysí, a stejně tak i preláti a světské osoby, kterým podle práva nebo zvyklostí toto zaopatření náleží, neboť bude prospěšné, když ve svém úřadě projeví ochotu vyplnit zbožná přání umírajících.

Neboť i My, zamýšlíme způsoby dovolenými a odpovídajícími *Řeholi* bratří, aby zbožný úmysl zesnulých nemohl být překažen; a aby legitimními opatřeními zkrocena chamtivost dědiců a aby chudí bratři nebyli připraveni o vhodnou pomoc.

Pokud ovšem bylo něco odkázáno bratřím bez vyjádření způsobu, ve vztahu k tomu neurčitě odkázanému dědictví si přejeme a touto konstitucí nařizujeme, aby to bylo ve všem a pro všechno chápáno a za-

facili posset errari; ut clarius utilitati dantium, puritati Ordinis, simplicitati aliorum simplicium, salutis animarum hinc inde securius consulatur, intellectum illum, qui satis in hoc casu a sane intelligente percipitur, praesentis, ac in aeternum valiturae Constitutionis serie lucidamus volentes illum ad communem deduci notitiam, videlicet quod semper quando pecunia Fratibus ipsis mittitur, vel offertur, nisi expresse per mittentem vel offerentem aliud exprimat, praedictis modis prorsus oblata intelligatur et missa.

Non enim verisimile est aliquem eleemosynae suae sine expressione modum ullum velle prefigere, per quem et donans merito, vel illi, quorum necessitatibus intendit per donum hujusmodi providere, vel effectu doni vel suae conscientiae puritate fraudentur.

Jak mají být formulovány a vykládány odkazy v jejich prospěch

15. Ad haec quia Fratibus ipsis interdum in ultimis voluntatibus sub diversis modis nonnulla legantur; neque expresse quid de his agendum sit in *Regula*, vel praedecessorum Nostrorum declarationibus continentur; ne in ipsis dubitari contingat in posterum providendo legantibus, et Fratrum conscientias praecavendo declaramus, ordinamus et dicimus, quod si testator modum secundum quem Fratibus eorum conditione inspecta recipere non liceret, exprimat in legando, ut si legaret Fratibus Vineam, vel Agrum ad excolendum, domum ad locandum, vel similia ver-

ném výkladu výše uvedeného, a aby bylo ke spáse duší i k užítku dárce i pro čistotu Řádu s ohledem na jednoduše některých prostých bratří, dosaženo větší jistoty v porozumění výkladu, který zdravě uvažujícímu je jistě dostatečně srozumitelný, dáváme tento svůj výklad na všeobecnou známost, prostřednictvím této trvale platné konstituce, aby vždy, když jsou posílány nebo poskytovány peníze bratřím, pokud dárce nebo zaslátel výslovně nestanoví jinak, má se za to, že dar je zaslán nebo poskytnut v souladu s touto směrnicí.

Není totiž pravděpodobné, že by někdo, pokud to výslovně nevyjádří, chtěl darovat almužnu jiným způsobem, při kterém by přicházel o zásluhy jak dárce, tak i ten, o jehož potřebě se takto zamýšlí postarat, a zanikl by tak účinek daru, neboť by se to nedělo s čistým svědomím.

15. Dále, protože ve prospěch bratří již bylo sepsáno nemálo posledních vůlí [a závětí], a v *Řeholi* ani v prohlášeních Našich předchůdců není žádný výslovný pokyn, jak v těchto věcech postupovat; aby do budoucna nevznikaly pochybnosti o těchto věcech na straně odkazujících [dárců], ani ve svědomí bratří, pro jistotu prohlašujeme, nařizujeme a říkáme, že pokud dárce odkáže něco bratřím způsobem, který bratřím s ohledem na jejich stav není dovolen, jak když by odkázal bratřím vinici či pole k obdělávání, dům k pronajmutí, nebo by použil

Nec his obviare dignoscitur quod civilis providentia in humanis rebus humane constituit, videlicet non posse usum vel novum fructum a dominio perpetuo separari; quae ne dominium Dominis (semper abscedente usu) redderetur inutile, temporalem utilitatem tantum in constituendo prospiciens ista decrevit. Retentio namque dominii talium rerum cum concessione usus facta pauperibus non est infructuosa Domino cum sit meritorio ad aeterna, et professioni pauperum opportuna, quae tanto sibi censetur utilior, quanto commutat temporalia pro aeternis.

Profecto non fuit Confessoris Christi *Regulam* instituentis intentio; quinimmo contrarium in ea conscripsit, contrarium vivendo servavit; cum et ipse temporalibus ad necessitatem usus fuerit; et in pluribus locis in *Regula* usum talem licere Fratibus manifestet: dicit namque in *Regula* quod: *Clerici faciant Divinum Officium, ex*

A v rozporu s tím není ani ustanovení lidské prozíravosti, podle kterého nelze oddělovat užívání nebo užívací právo od trvalého vlastnického práva, takže když by se vlastník vzdal užívání, jeho vlastnické právo by se stalo neúčinným; zde se však jedná pouze o dočasné poskytnutí užívacího práva. Neboť jestliže si majitel ponechá vlastnické právo¹⁸ a současně poskytne tyto věci k užívání chudým, nezůstává to pro vlastníka bez užítku, protože mu to sjednává zásluhy pro věčnost a je to pro něj i užitečné, jelikož je to pro chudého přiměřené vzhledem k jeho slibu, takže vlastník takto směňuje věci časné za věčné.

Kristův Význač [zdánlivě] neměl toto v úmyslu, když sepsával *Řeholi*; vždyť se v ní vyjádřil přímo opačně a opačně se i choval; jenže i on sám v případech potřeby užíval časných věcí a na mnoha místech ve své *Řeholi* dává najevo, že bratřím je takové užívání dovoleno; říká totiž v *Řeholi*:

a nemohli ani mít nic společné. Hlavním protivníkem této teze byl františkán Hugo z Digne, který ve spise *De finibus paupertatis* (ed. C. Florovski) definuje chudobu jako "dobrovolné zřeknutí se vlastnictví kvůli Bohu", zatímco vlastnictví definuje jako "právo na ovládnutí, na základě kterého je někdo nazýván pánem věci, a věc je po právní stránce jeho, tedy jemu vlastní" (*Archivium Franciscanum Historicum (AFH)*, č. 5 [1912], s. 283 [277-290]). A pak dále upřesňuje, že "přirozený zákon předepisuje každému člověku, aby se snažil zachovat svou přirozenost; není možné žít se dobře, bez kterých by toto uchování bylo nemožné. Přirozený zákon tedy předepisuje lidem, aby užívali věcí nutných ke svému zachování, avšak nijak je nezavazuje k vlastnění těchto věcí" (*AFH*, tamtéž, s. 287-289). "Přirozenost totiž nezachovává vlastnění pokrmů a oděvů, nýbrž jejich užívání. Proto je vždy a všude možné žít se vlastnění, avšak nikdy a nikde užívání" (*Tamtéž*). Pozoruhodně napadl argumenty Jana XXII. Filozof Francesco d'Ascoli, který řekl, že "faktické užívání požívatin v přírodě neexistuje a nikdo si ho proto nemůže nárokovat... Užívání požívatin náleží do řádu »následných věcí«, které není možné mít současně a trvale. Tak jako požívatiny vznikají a zanikají (in fieri), tak je tomu i následně s jejich užíváním. Užívání je tedy jen jakási dočasná, pomíjivá skutečnost" (*Improbatio* [ed. N. MARIANI], Grottaferrata, 1993, s. 118. 348). Nemá tedy zřejmě smysl spolu s G. Ockhamem rozlišovat mezi »prostým aktem užívání« a »právem k užívání« (»Opus nonaginta dierum«, in: *Id.: Opera politica* (ed. BENNER - OFFLER), sv. I, Manchester: University Press, 1963, s. 300 [293-374]).

quo habere poterunt Breviaria: ex hoc patenter insinuans, quod Fratres sui habituri essent usum Breviarii, et librorum, qui sunt ad Divinum Officium opportuni;

in alio quoque Capitulo dicitur, quod *Ministri et Custodes pro necessitatibus infirmorum et aliis Fratribus induendis per amicos spirituales sollicitam curam gerant secundum loca et tempora, et frigidas Regiones, sicut necessitati viderint expedire:*

alibi etiam exhortans Fratres per congruum laboris exercitium ad otium evitandum dicit, quod *de mercede laboris pro se, et suis Fratribus corporis necessaria recipiant:*

in alio quoque Capitulo continetur quod *Fratres vadant pro eleemosyna confidenter.* Habetur etiam in eadem *Regula*, quod *in praedicatione, quam faciunt, sint examinata et casta eorum eloquia ad utilitatem et aedificationem populi annuncians eis vitia, et virtutes, paenam et gloriam cum brevitate sermonis:*

Sed constans est, quod haec supponunt scientiam; scientia requirit studium; exercitium vero studii convenienter haberi non potest sine usu librorum: ex quibus omnibus satis claret ex *Regula*, ad victum, vestitum, Divinum cultum, et sapientiale studium, necessariarum rerum usum esse concessum Fratribus.

Tento dokonalý způsob evangelního života lze zachovávat, je možný, dovolený a záslužný

10. Patet itaque sane intelligentibus ex praedictis *Regulam* quoad abdicationem hujusmodi non solum observabilem, possibilem, et licitam, sed meritoriam et perfectam;

"Klerici at se modli hodinky... Proto budou moci mít breviáře" (Řeh 3,1n): Tím zjevně naznačuje, že bratři budou mít v užívání breviáře [a jiné knihy], které jsou třeba k recitaci božského officia.

A také jinde se říká, že *"O potřeby nemocných a jiných bratří, které je třeba obléknout, at se, za pomoci duchovních přátel, pečlivě starají pouze ministři a kustodi, a to s ohledem na místo, roční dobu a chladné kraje, jak uznají sami za potřebné"* (Řeh 4,2).

V jiné kapitole povzbuzuje bratry, aby bojovali proti zahálce usilovnou prací, když říká: *"Jako odměnu za práci pro sebe a pro své bratry pak at přijímají věci potřebné pro tělo"* (Řeh 5,3).

V další kapitole se říká, že *"Bratři, at jdou s důvěrou po almužně"* (Řeh 6,2).

A v téže Řeholi čteme: *"v kázání, které konají, at jsou jejich výroky vytržebné a čisté, k prospěchu a vzdělání lidu, at jim hlásají, [co jsou] neřesti a ctnosti, trest a sláva, a to stručnou řečí"* (Řeh 9,3n).

Avšak výroky ke vzdělání lidu vyžadují vědomosti, které je nutno získat studiem. A studium není možné bez užívání knih.

Na základě toho všeho dosti jasně z *Řehole* vyplývá, že nutné užívání věcí je u jídla, ošacení, bohoslužeb a rozumného studia bratřím dovoleno.

10. A stejně tak je rozumnému člověku z výše uvedeného zřejmé, že takovýto způsob zřeknutí se [vlastnění] je nejen možným a dovoleným způsobem zachování Řehole, ale je to i způsob záslužný a dokonalý;

Způsob, jak se bratři mohou utíkat k dobrodincům, kteří mají peníze

14. In eo vero casu quando, antequam ipsa pecunia in licitum rei habendae vel utendae commercium sit conversa, concedentem pecuniam mori contigerit: si concedens in concedendo dixerit, vel expresserit quod persona deputata pecuniam ipsam in necessarium usum Fratrum expenderet; quicquid de ipso concedente vivendo, vel moriendo contingeret, sive concedens hujusmodi haeredem reliquerit, sive non; possint Fratres ad personam deputatam, non obstante concedentis morte, vel haereditis contradictione, pro illa pecunia expendenda recurrere sicut poterant ad ipsum Dominum concedentem.

Quia vero puritatem ipsius Ordinis intima cordis affectione zelamus, cum in praedictis casibus ad determinatam necessitatem, ut praedicatur, per aliquem pecuniam concedi contigerit, concedens pecuniam rogari possit a Fratribus, quod si quid de ipsa pecunia habita necessitate determinata supererit; consentiat ipse concedens, quod residuum praefatae pecuniae in res alias pro aliis ipsorum Fratrum praedictis necessitatibus convertatur: quo non consentiente praedictis ipsum residuum, si quod fuerit, restituatur eidem.

Caveant tamen Fratres, quod sollicitate se coaptent, ut non plus scienter concedi consentiant, quam verisimiliter aestimari possit rem necessariam, pro qua pecunia ipsa conceditur valituram.

Et quia in praedictorum seriosa expositione a dante, vel recipiente de

14. A když se pak stane, že dárce peněz zemře dříve, než se uskuteční nějaká plánovaná dovolená finanční transakce, určená k získání nebo užívání věci, jestliže předtím dal pokyn svému zástupci, že daná suma má být vynaložena na pokrytí potřeb bratří, ať už by se cokoli následně stalo jak za života tak ve smrti tomuto dárci, a bez ohledu, zda by tento dárce patoval na daný účel v dědictví či nikoli, bratři se mohou utéci [s žádostí o proplacení částky] k pověřenému zástupci, bez ohledu na smrt dárce nebo na opačný názor dědice, stejně jako by se byli utíkali k samotnému původnímu dárci.

Protože pak v srdci pocítujeme velkou horlivost pro uchování čistoty tohoto Řádu, když tedy ve výše uvedených případech je nutné žádat o nějaký finanční obnos na pokrytí určité potřeby bratří, dárce může požádat bratry, aby pokud něco zůstane z částky, určené na uspokojení dané potřeby, dává souhlas k tomu, aby zbylý obnos byl použit na zaplacení jiných [běžných] potřeb bratří; pokud k tomu však nedá souhlas, musí mu být případné zbylé peníze vráceny.

At se však bratři varují toho, že by úmyslně žádali od dárce více peněz, než jsou předpokládané náklady na potřebnou věc, na jejíž zaplacení je daný dar určen.

A protože jak dárce, tak i příjemce mohou snadno udělat chybu při řád-

praeteritis et ingruentibus quae possint brevi tempore, vel interdum non brevi, ut supra exprimitur, expediri, ut praediximus observandos, ad conservandam ipsius *Regulae*, ac professorum ejus omnimodam puritatem;

quod si praesto sit eleemosyne hujus largitor, vel ejus Nuncius, qui possit hoc facere, expresse illi praedicetur a Fratribus, quod si placeat, ut dominio talis pecuniae cum libera potestate revocandi sibi pecuniam ipsam penes ipsum semper, usque ad conversionem ipsius in rem deputatam, libere remanente, ut in aliis duobus casibus superius dictum est, per quoruncunque manus pecunia, seu eleemosyna ipsa tractetur, sive personas ab eodem, vel a Fratribus nominatas, totum suo consensu, voluntate, ac autoritate procedat, quo assensum suum praebente, secure Fratres re empta, vel acquisita de illa pecunia per quemcunque juxta modum annotatum superius uti possunt.

Ad majorem autem omnium praedictorum claritatem, hac in perpetuum valitura provisionis serie declaramus, quo Fratres praefatis modis, ut praedicatur, circa pecuniam in supportandis eorum praeteritis et ingruentibus necessitatibus observatis non intelliguntur, nec dici possunt per se, vel per interpositam personam pecuniam recipere contra *Regulam*, vel professionis sui Ordinis puritatem, cum manifeste pateat ex praedictis praedictos Fratres non solum a receptione, proprietate, dominio sive usu ipsius pecuniae; verum etiam ac contrectatione qualibet ipsius, et ab ea penitus alienos.

•(22)•

chovávat výše uvedené zásady, aby se uchovala v každém ohledu čistota samotné *Řehole* i těch, kdo ji slíbili zachovávat.

Takže pokud by byl po ruce někdo, kdo obvykle udílí takové almužny, nebo jeho mluvčí, který je schopen se o to postarat, ať ho bratři předem informují, že může s penězi svobodně manipulovat, jak sám uzná za vhodné, a že až do úhrady příslušných potřeb může kdykoli požádat o vrácení zbývajících peněz, jak bylo řečeno ve výše uvedených případech, bez ohledu na to, přes kolik lidí od něj či od bratří jmenovaných, peníze nebo almužna od něj s jeho souhlasem prochází, a když s jeho souhlasem bratři s jistotou koupí nebo získají příslušnou věc, mohou při splnění výše uvedených podmínek požádat o použití zbylých peněz na jakýkoliv další z výše uvedených účelů.

Avšak kvůli větší jasnosti výše uvedených opatření, která mají být trvale platná, prohlašujeme, že pokud bratři budou užívat peněz pro uspokojování svých pomíjivých i náležitých potřeb výše stanovenými způsoby, není to chápáno tak, ani nemohou o sobě říkat, že sami, či skrze prostředníka, přijímají peníze v rozporu s *Řeholí*, řeholními sliby, nebo s čistotou svého Řádu, jelikož je zřejmé z výše uvedeného, že uvedení bratři nejen, že nepřijímají, nepřechovávají, nevlastní ani neužívají samotné peníze, ale že je jim cizí i jakékoli vyjednávání o těchto věcech.

et eo magis meritoriam, quo per ipsam professores ipsius magis a temporalibus propter Deum, sicut praedicatur, elongantur. Ad haec cum Fratres ipsi nihil sibi in speciali acquirere, vel eorum Ordini possint etiam in communi: et cum aliquid propter Deum ipsis offertur, conceditur, vel donatur; ea (si secus non exprimat) offerentis, concedentis, vel donantis verisimile fuisse credatur intentio, ut rem hujusmodi oblatam, concessam, vel donatam perfecte concedat, donet, et offerat, a se abdicet, ac in alios transferre cupiat propter Deum;

nec sit persona, in quam loco Dei congruentius hujusmodi rei dominium trasferatur, quam Sedes praefata, vel persona Romani Pontificis Christi Vicarii, qui Pater est omnium et Fratrum Minorum nihilominus specialis: ne talium rerum sub incerto videatur esse dominium, cum Patri Filius suo modo, servus Domino, et Monachus Monasterio res sibi oblatas, concessas, vel donatas acquirant;

omnium utensilium et librorum, ac eorum mobilium praesentium et futurorum, que et quorum *usum facti* scilicet Ordini, vel Fratribus ipsis licet habere, proprietatem et dominium, quod etiam felicitis recordationis Innocentius Papa IV. praedecessor Noster fecisse dignoscitur, in Nos, et Romanam Ecclesiam plene et libere pertinere hac praesenti Constitutione in perpetuum valitura sanximus.

A je o to více záslužný, že se tak bratři se sliby ještě více kvůli Bohu vzdalují od časných věcí.

Podle toho, protože bratři nemožnou nic získat nebo přijmout pro sebe samé ani pro svůj Řád, když jim tedy někdo něco pro [lásku] k Bohu poskytne, postoupí, či daruje, má se za to, že ten, kdo to poskytl, postoupil, či daroval (pokud to přímo nevyjádřil) pravděpodobně měl v úmyslu tuto věc poskytnout, postoupit, či darovat dokonale, takže se této věci zříká, a kvůli Bohu ji zamýšlí převést na někoho druhého;

A ať tou osobou, na kterou se na místě Božím přiměřeně převádí vlastnické právo k věci, není nikdo jiný než zmíněný Svatý stolec, či osoba římského papeže, jakožto Kristova náměstka, který je Otcem všem a zvláště pak Menších bratří. Aby vlastnictví takto poskytnutých, postoupených či darovaných věcí nebylo nejisté, ať je [bratři] získávají jako syn pro svého otce, služebník pro pána, nebo mnich pro klášter;

Vlastnění a vlastnictví veškerého nádobí, náradí a knih, i současného a budoucího mobiliáře, u nichž je Řádu a bratřím legálně dovoleno *faktické užívání*, náleží v souladu se stanoviskem našeho předchůdce blažené paměti¹⁹ papeže Inocence IV. plně a svobodně nám a římské Církvi, což potvrzujeme i touto trvale platnou konstitucí.

19. Stalo se tak apoštolskou konstitucí Inocence IV. *Ordinem vestrum* (14.11.1245 Lyon), kterou s drobnými změnami opětovně vydal Alexandr IV. (20.02.1257 Laterano) a jejíž obsah nebyl cizí ani papežům Řehoři IX. (1227-1241) a Řehoři X. (1271-1276).

•(15)•

Ať se bratři varují, být i jen zdánlivě, překračovat tento závazek

11. Praeterea loca empta de elemosynis diversis, et oblata, seu concessa Fratribus sub quacunque forma verborum (licet Fratres sibi cavere debeant quod in hujusmodi verbis statui suo incompetentibus non utantur) a diversis, seu pro indiviso possidentibus seu certas partes in ipsis locis habentibus in quibus ipsi possidentes pro indiviso, seu certas partes habentes nihil sibi in oblatione, seu concessione hujusmodi reservaverint;

similiter in jus, et dominium, ac proprietatem Nostram et Ecclesiae praedictae eadem auctoritate suscipimus.

Loca vero, seu domos, pro habitatione Fratrum a singulari persona, vel Collegio ipsis Fratribus ex integro concedenda, seu etiam offerenda, si talia de voluntate conferentis Fratres inhabitare contigerit, perseverante tantum voluntate concedentis inhabitent;

ac illa libere (praeter Ecclesiam, et Oratoria ad Ecclesiam destinata, et Cimiterium, quae tam praesentia, quam futura in jus et proprietatem Nostram, et praedictae Romanae Ecclesiae simili modo, et auctoritate recipimus), mutata concedentis voluntate ac ipsis Fratribus patefacta dimittant.

In quorum locorum dominio seu proprietate nihil Nobis vel praefatae Romanae Ecclesiae retinemus omnino, nisi ea specialiter de Nostro, seu ipsius Romanae Ecclesiae recipiantur assensu;

11. Krom toho, u míst zakoupená z rozličných almužen a jakoukoli slovní formou poskytnutých či postoupených bratřím (příčemž bratři musí dbát na to, aby nebylo užito slov nepřiměřených pro jejich stav) ať už celkovými vlastníky, či vlastníky určitých částí toho místa, je třeba zajistit, aby si vlastníci při takovém poskytnutí či postoupení nevyhradili něco pro sebe.

Podobně toutéž autoritou přijímáme [tato místa] do práva, panské správy a vlastnictví našeho i výše uvedené Církve.

Místa pak, nebo domy, které jako celek mají být bratřím poskytnuty nebo postoupeny k bydlení jednotlivou osobou, nebo sborem osob, pokud by je bratři měli obývat z vůle toho, kdo je postoupil, mohou je obývat jen tak dlouho, dokud trvá vůle toho, kdo je poskytl.

A pokud by se změnila vůle poskytovatele, a byla oznámena bratřím, ať ta místa svobodně opustí (ovšem s výjimkou kostelů a oratoří patřících ke kostelům, a také hřbitovů, které ty současné, tak i ty budoucí podobným způsobem a autoritou přijímáme do práva a vlastnictví našeho a zmíněné římské Církve).

Při panské správě či vlastnění těchto míst si naprosto nic neponecháváme pro sebe nebo pro zmíněnou římskou Církev, kromě toho, co bylo přijato s výslovným souhlasem nás nebo samotné římské Církve.

et pannis in locis remotis emendis, et aliis similibus, si quae occurrerint, cum moderamine supradicto salubriter provideri;

sicut in istis necessitatibus clare distinguimus, sic in eis Fratres posse tute, et sana conscientia procedere declaramus; videlicet ut in ingruenti vel imminente necessitate, quam brevi tempore vel quam interdum ex aliquibus circumstantiis non sic brevi, ut supra in proximo casu dictum est, valeat expediri, tam quoad dantem elemosynam, quam quoad nominatum, vel substitutum in omnibus, et per omnia, sicut in articulo solutionis pro necessitatibus praeteritis faciendae supra proxime declaramus, procedatur.

In ea vero necessitate quantumcunque praesentialiter ingruenti, quae tamen qualitate sui, ut praedicatur, tractum temporis habet annexum, quia in eo casu verisimile est, quod tunc ratione distantiae locorum, quam expeditio necessitatis ipsius ex sui conditione requiret, tum etiam circumstantiarum ipsius necessitatis ratione pensata frequenter casus acciderent, in quibus ad expeditionem necessitatis hujusmodi oporteret, quod per diversas manus et personas transiret pecunia necessitati hujusmodi deputata, quarum omnium personarum impossibile quasi esset Dominum principalem pro ipsa necessitate pecuniam deputantem, seu etiam substitutum ab eo, et tertium etiam ab ipso substituto (si casus talis accideret) postea subrogatum habere notitiam; declaramus, et dicimus quod in hoc articulo praeter dictos duos modos in necessitatibus

a v jiných podobných záležitostech, které mohou nastat, a které mohou vyřešit, při respektování výše uvedených omezení.

V tom smyslu, jak jsme objasnili u těchto potřeb, mohou v nich bratři postupovat bezpečně a se zdravým svědomím, totiž v náhlé a naléhavé potřebě, kterou je třeba vyřešit v relativně krátké době, nebo u těch, které se protahují, jak bude řečeno dále, ať se postupuje, jak co do dárce almužny, tak co do jeho jmenovaného zástupce, ve shodě s řešením, stanoveným v předchozích odstavcích, zabývajících se uspokojením pomíjivých i jiných potřeb bratří.

V takové potřebě, která aktuálně na bratry doléhá, avšak jejíž uspokojení vyžaduje určitý časový úsek, jak bylo výše vysvětleno, neboť je pravděpodobné, že s ohledem na vzdálenost míst, kterou je nutné kvůli uspokojení dané potřeby překonávat, tak i z důvodu častějšího výskytu nutnosti řešit takovou potřebu, kdy je nutné, aby peníze určené na pokrytí dané potřeby prošly více rukama, a kdy je téměř nemožné, aby se vždy jednalo o jednoho hlavního dárce, který skládá finanční obnos na tuto potřebu, nebo o jednoho jeho zástupce, či ještě jeho zástupce určeného poté, co zástupce obdržel zprávu, prohlašujeme, a říkáme, v tomto článku, že kromě dvou metod, vysvětlených ohledně pomíjivých i naléhavých potřeb, které lze uspokojit v relativně krátké době, jak je vysvětleno výše, je třeba za-

sentiam, infirmitatem, voluntatem seu locorum distantiam, ad quae ipse nollet accedere, in quibus esset solutio facienda, vel occasione alia praepediri; liceat Fratribus cum conscientiae puritate quantum ad unam aliam personam subrogandam ad praemissa in nominando, et aliis, si ad primum dantem non possint, vel nolent habere recursum; cum ista persona facere, sicut cum prima supra proxime, declaramus eis licere.

Duarum enim personarum ministerium per viam subrogationis, ut dictum est, communius, et generalius videtur posse in praedictorum executione sufficere, cum praedicta satisfactio praesumatur posse celeriter expediri.

Si tamen interdum propter locorum distantiam, in quibus esset satisfactio facienda, et conditiones, seu circumstantias alias, casus emergeret, in quo videretur plurium personarum subrogandarum ministerium oportunitum; liceat ipsis Fratribus in hoc casu juxta negotii qualitatem servato modo praedicto plures personas assumere, nominare, seu praesentare ad istud ministerium exequendum.

Et quia oportet, et expedit Fratrum necessitatibus non solum pro quibus jam esset solutio seu satisfactio facienda; ut supra proxime dictum est; sed et imminentibus, sive tales necessitates ingruentes immineant, quae brevi tempore expediri valeant, sive tales licet paucae comparative, quarum provisio necessario tractum temporis habeat, ut in libris scribendis, Ecclesiis, seu aedificiis ad usum habitationis eorum construendis, libris

přítomnosti, nemoci, liknavosti, či velké vzdálenosti), takže by nechtěla či nemohla dojíždět na místo, kde je třeba uskutečnit platby, nebo vyrovnat dluh, nebo kdyby jí v tom bránil nějaký jiný důvod, je legální, aby bratři, pokud se nemohou nebo nechtějí utíkat přímo k primárnímu dárci, při zachování výše uvedených podmínek návrhu, s čistým svědomím jmenovali jeho zástupce, což jsme o něco výše prohlásili za dovolené.

Obecně se tedy jeví, že jmenování [nejvýše] dvou osob by pro splnění výše uvedeného úkolu mělo dostačovat, a že je tak možné rychleji dosáhnout uskutečnění příslušného záměru.

Pokud by však v mezičase, kvůli velkým vzdálenostem, které je nutné kvůli platbám překonávat, nebo podmínkám či okolnostem nastaly situace, ve kterých se jeví jako vhodné jmenovat pro službu zástupce více osob, je bratřím dovoleno, při zachování výše uvedených podmínek, a podle náročnosti záležitosti, přibrat, jmenovat či navrhnout více osob k vykonávání této služby.

A jelikož je správné a prospěšné, aby [zástupci dobrodinců] pečovali nejen o ty potřeby bratří, za které již bylo zapláceno, nebo které byly uspokojeny jinak, ale i o ty naléhavé potřeby, které se objeví náhle a je možné je vyřešit v krátké době, nebo i jiné relativně malé, jejichž uspokojení vyžaduje určitý čas, jako třeba napsání knih, postavení kostela či budov na bydlení, opravení knih nebo šatů na vzdálených místech,

et si in eisdem locis reservaverit sibi dominium in concedendo concedens propter inhabitationem Fratrum, tale dominium in jus Ecclesiae saepedictae non transeat sed potius plene liberum remaneat concedenti.

Řehole zavazuje k chudému užívání

12. Insuper nec utensilia nec alia, quorum usum ad necessitatem, et officiorum sui status executionem licet habere (non enim omnium rerum usum habere debent, ut dictum est) ad ullam superfluitatem habere divitias, seu copiam, quae deroget paupertati vel thesaurizationem sapiat;

vel eo animo, ut ea distrahant, seu vendant, recipient, nec sub colore providentiae in futurum, nec alia occasione; quinimmo in omnibus appareat in eis quoad dominium omnimoda abdicatio, et in usu necessitas.

Haec autem secundum exigentiam personarum, et locorum Ministri et Custodes simul, et separatim in suis administrationibus, et Custodiis cum discretionem disponant: cum de talibus interdum personarum qualitas, temporum varietas, locorum conditio, et nonnullae aliae circumstantiae plus minusve, ac aliter provideri requirant.

Ista tamen sic faciant quod semper in eis, et eorum actibus paupertas sancta relucent, prout eis ex eorum *Regula* invenitur indicta.

Řehole ukládá neužívat peníze - jak se to má zachovávat

13. Caeterum cum in eadem *Regula* sit sub praecepti districtione prohibitum, ne *Fratres recipient per se vel per alios denarios vel pecuniam* ullo modo: idque *Fratres* in perpetuum servare

A pokud by si vlastníci ponechali rozhodování o oněch místech, která poskytl bratřím k bydlení, takový majetek nepřechází pod právo Církve, ale spíše plně zůstává svobodně k dispozici tomu, kdo je poskytl.

12. A dále ani nádoby a nářadí, které mají dovoleno užívat k pokrytí svých potřeb a výkonu svého stavu (nemusí totiž užívat všech věcí, jak již bylo řečeno), nemají mít v nadbytečném množství, které neodpovídá chudobě a je spíše hromaděním,

v tom smyslu, že by je rozdělávali, nebo prodávali či přijímali, a to ani pod záminkou zajištění pro budoucnost, nebo z jiného důvodu; ve všem ať je patrné, že se zřekli vlastnění, a že užívají jen věci [skutečně] potřebné.

V tomto smyslu ať ministři a kustodi společně nebo jednotlivě rozvážně rozhodují a zaopatřují ve svých správních oblastech: podle rozličných místních a dobových podmínek a zvláštních potřeb jednotlivých osob, a také jiných významnějších okolností;

Ať však tyto věci vždy konají tak, aby z nich i z jejich jednání vyzařovala svatá chudoba, jak jim to ukládá jejich *Řehole*.

13. Dále, protože je v téže *Řeholi* výslovně stanoveno: "*Přísně přikazují všem bratřím, aby žádným způsobem nepřijímali mince ani peníze, a to ani sami, ani skrze prostředníka*" (Řeh 4,1), což bratři

cupiant, et velut injunctum necesse habeant adimplere: ne ipsorum puritas in hujusmodi observatione praecepti maculetur in aliquo; vel Fratrum conscientiae aliquibus aculeis stimulentur;

articulum istum propter detrahentium morsus profundius, quam Nostri praedecessores fecerint, assumentes, ac ipsum clarioribus determinationibus prosequentes dicimus in primis, quod Fratres ipsi a mutuis contrahendis abstineant; cum eis mutuum contrahere, ipsorum statu considerato, non liceat:

possint tamen ipsi, satisfactione pro eorum necessitatibus facienda, quae pro tempore occurrerint (cessantibus eleemosynis, de quibus satisfieri commode tunc non posset) citra cujuslibet obligationis vinculum dicere, quod per eleemosynas, et alios amicos Fratrum ad solutionem hujusmodi faciendam intendunt fideliter laborare.

Quo casu procuretur a Fratribus, quod ille, qui dabit eleemosynam per se vel per alium non nominandum ab ipsis, si fieri poterit, sed ab eo potius juxta suum beneplacitum assumendum, hujusmodi satisfactionem faciat in totum vel in partem; prout Dominus sibi inspirabit.

Si tamen hoc ipse nollet facere, vel non posset; vel quod recessus ejus immineat; aut quia quibus hoc velit committere, notitiam non habet fidelium personarum; seu quacunque alia occasione, vel causa; declaramus et dicimus quod in nullo *Regulae* puritas infringitur, aut quomodolibet ipsius

touží trvale zachovávat, a naplňovat, jak jim bylo uloženo za povinnost, aby jejich čistota při zachování tohoto příkazu nebyla nějak poskvrněna, nebo aby netrpěli výčitkami svědomí v důsledku palčivých úzkostí.

Smyslem tohoto článku je odstranit výčitky hlouběji, než to učinili Naši předchůdci. Shrnujeme [jejich učení] a dále ho rozvíjíme jasnějšími termíny. Tak především prohlašujeme, že sami bratři nesmějí uzavírat dlužní úpisy, neboť by to bylo v rozporu s jejich stavem.

Mohou však, pro uspokojení svých naléhavých potřeb (které mohou nastat, když se jim nedostává almužen, z nichž by je mohli bez obtíží uspokojit), přijmout ze své strany určitý závazek, že poskytnuté almužny budou doplácet věrnou prací ve prospěch přátel bratří, kteří pomáhají vyřešit jejich nouzi.

V takovém případě musí bratři, pokud možno, zařídít, aby dárce almužen, nebo jeho prostředníka nejmenovali sami bratři, ale spíše sám dobrodinec, jak uzná za vhodné, ať jmenuje osobu, která se zcela nebo částečně postará o uspokojení vzniklých potřeb, tak jak mu Bůh vnukne.

Pokud by to však [již] nechtěl nebo nemohl dělat, nebo předvídal, že od svého závazku ustoupí, či neměl dostatečné informace o věrohodnosti těch, kterým chce záležitost svěřit, nebo z jakékoliv jiné příčiny či důvodu, prohlašujeme a říkáme, že čistota *Rehole* nebude nijak narušena,

observantia maculatur, si Fratres ipsi alicujus vel aliquorum sibi curent dare notitiam, vel aliquem seu aliquos nominare aut etiam praesentare, cui vel quibus, si eleemosynam facienti placuerit, committi possit executio praedictorum; ac ipsius habeatur assensus super subrogationibus infrascriptis:

ita tamen quod penes ipsum dantem dominio, proprietate, ac possessione ipsius pecuniae cum libera potestate revocandi sibi pecuniam ipsam semper usque ad conversionem ipsius in rem deputatam plene, libere, ac integre remanentibus, in ipsa pecunia nihil omnino Fratres juris habeant, nec administrationem, seu dispensationem, nec contra personam nominatam ab eis, vel non nominatam, cujuscunque conditionis existeret, in judicio, vel extra actionem, prosecutionem, aut aliquod aliud jus qualitercunque persona praedicta in commissione hujus se haberet.

Liceat tamen Fratribus suas necessitates insinuare; ac specificare, vel exponere personae predictae, ac eam rogare quod solvat. Possint etiam personam eadem exhortari, ac inducere, quod fideliter in re commissa se habeat; et animae suae salutem in commissa sibi executione provideat, ita quod ab omni ejusdem pecuniae administratione, seu dispensatione, et contra personam praedictam actione, et prosecutione, ut praedictum est, Fratres abstineant omnimodo.

Si vero personam hujusmodi nominatam, vel non nominatam a Fratribus quominus per se possit exequi, quod praedicitur, contigerit per ab-

ani nebude její zachování jakkoli poskvrněno, pokud mu bratři doporučí nějakou jinou věrohodnou osobu, či osoby, kterým, pokud s tím bude souhlasit by bylo možné svěřit tento úkol, za předpokladu, že budou splněny níže uvedené podmínky pro návrh takového zástupce:

Ten, kdo uděluje právo disponovat se svým majetkem, vlastnictvím či finanční hotovostí, bude moci, až do úplného dokončení plánovaného záměru kdykoli svobodně požádat o plné vrácení zbývajících peněz, aniž by bratři měli nějakou moc nad samotnými penězi, nebo nad jejich správou či rozdělováním, či proti osobě navržené jimi nebo někým jiným, ať už by byla jakéhokoli stavu takže by mohli proti ní vystoupit na soudu, nebo nějakým mimosoudním právním opatřením.

Bratřím je však dovoleno vyjevovat své potřeby a předkládat je výše uvedené osobě s [pokornou] žádostí o jejich řešení. Mohou také zmíněnou osobu povzbuzovat a nasměrovávat, aby věrně plnila úkol, který jí byl svěřen; a aby ho konala způsobem prospěšným ke spáse její duše, ovšem jen za předpokladu, že se bratři zcela zdrží zasahování do správy a rozdělení těchto peněz, nebo jakéhokoli soudního či právního jednání proti zmíněné osobě, jak je uvedeno výše.

Pokud by se však stalo, že by taková osoba, ať už navržená bratřimi, či nikoli, nemohla osobně vykonávat svěřený úkol (např. v důsledku ne-